

Fortum Oyj

Osavuositiedustus
Tammi–syyskuu 2011

20.10.2011

Tulokset viime vuoden tasolla

Heinä–syyskuu 2011

- Vertailukelpoinen liikevoitto 297 (302) miljoonaa euroa, -2 %
- Osakekohtainen tulos 0,23 (0,27) euroa, -15 %
- Vesi- ja ydinvoimatuotannon volyymit kasvoivat
- Pohjoismaiset sähkön spot-hinnat selvästi alemmat kuin vuoden 2010 kolmannella neljänneksellä

Tammi–syyskuu 2011

- Vertailukelpoinen liikevoitto 1 294 (1 292) miljoonaa euroa, 0 %
- Osakekohtainen tulos 1,52 (1,20) euroa, +27 %
- Taloudellinen asema pysyi vahvana
- Venäjän investointiohjelma eteni

Tunnuslukuja	III/11	III/10	I-III/11	I-III/10	2010	Viimeiset 12 kk (LTM)
Liikevaihto, milj. euroa	1 144	1 152	4 494	4 394	6 296	6 396
Liikevoitto, milj. euroa	314	312	1 823	1 387	1 708	2 144
Vertailukelpoinen liikevoitto, milj. euroa	297	302	1 294	1 292	1 833	1 835
Tulos ennen veroja, milj. euroa	240	285	1 696	1 330	1 615	1 981
Tulos/osake, euroa	0,23	0,27	1,52	1,20	1,46	1,78
Liiketoiminnan kassavirta, milj. euroa	277	273	1 141	1 216	1 437	1 362
Oma pääoma/osake, euroa			10,05	9,27	9,24	N/A
Korollinen nettovelka (kauden lopussa), milj. euroa			6 929	6 608	6 826	N/A
Osakkeiden määrä keskimäärin, tuhatta			888 367	888 367	888 367	888 367

Tunnuslukuja	2010	LTM
Sijoitetun pääoman tuotto, %	11,6	13,5
Oman pääoman tuotto, %	15,7	18,5
Nettovelka/käyttökate (EBITDA)	3,0	2,5

Näkymät

- Fortum arvioi tällä hetkellä vuosittaisen sähkönkysynnän kasvavan Pohjoismaissa noin 0,5 % tulevina vuosina
- Power-divisioonan suojaukset pohjoismaiselle tuotannolle: 65 % suojattu 47 euroon megawattitunnilta (MWh) loppuvuodelle 2011, 55 % suojattu 47 euroon/MWh vuodelle 2012, 25 % suojattu 46 euroon/MWh vuodelle 2013.

Fortumin toimitusjohtaja Tapio Kuula vuoden 2011 kolmannelta neljänneksestä:

”Sähkön kysyntä parani hieman sekä Pohjoismaissa että Venäjällä vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä vuoden 2010 vastaavaan jaksoon verrattuna. Toimintojen tehostamisen ja erityisesti parantuneen vesitilanteen sekä ydinvoiman paremman käytettävyyden ansiosta Fortum saavutti tyydyttävän vertailukelpoisen liikevoiton sekä hyvän kassavirran neljänneksen aikana. Pitkän tähtäyksen päämääriä ja taloudellisia tavoitteita tukevat investoinnit jatkuivat suunnitelmien mukaisesti. Arvioimme jatkuvasti haastavan taloustilanteen ja liiketoimintaympäristön mahdollisesti edellyttämiä toimenpidetarpeita.

Energiankysynnän peruseriaatteet eivät ole muuttuneet, mutta ilmastonmuutoksen hillitseminen on välttämätöntä. Tulevaisuuden energijärjestelmän pitäisikin pohjautua hiilidioksidipäästöttömään sähköntuotantoon sekä energiaturvallisuuteen ja -tehokkuuteen. Uskomme, että energijärjestelmä siirtyy asteittain perinteisistä sähköntuotantoteknologioista, rajallisista energianlähteistä ja fossiilisista polttoaineista kohti ns. aurinkotaloutta. Pääomavaltaisessa energiateollisuudessa muutokset ovat kuitenkin hitaita. Vesivoimaa, tuulivoimaa ja bioenergiaa lukuun ottamatta muut aurinkotalouden tuotantomuodot ovat yhä kehitysvaiheessa. Fortum tutkii aktiivisesti tulevaisuuden energiantuotantoteknologioita, kuten aurinko- ja aaltovoimaa sekä biopolttoaineita sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP) näkökulmasta. Vesi- ja ydinvoima sekä CHP pysyvät kuitenkin Fortumin pääasiallisina energiantuotantomuotoina. Fortum kehittää jatkuvasti nykyisiä vesivoimalaitoksiaan. Osallistumme myös esimerkiksi Ranskan vesivoimakonsessioiden eli käyttöoikeussopimusten tarjouskilpailuihin viime vuoden lopun ilmoituksemme mukaisesti.

Japanin ydinvoimaonnettomuuden jälkeen EU:n alueella aloitetut ydinvoiman turvallisuusselvitykset valmistuvat lokakuussa. Ne ovat tärkeä askel kohti yhtenäisempiä kansainvälisiä ydinturvallisuusstandardeja. Tulevaisuudessa pitäisi myös harkita erilaisia ydinvoimalaitosmalleja. Vuosien varrella Fortum on kehittänyt laajaa ydinvoimaosaamista – Fortumin omien voimalaitosten turvallisuus, käytettävyys ja tehokkuus ovat erittäin korkealla tasolla kansainvälisti verrattuna.

Taloudelliset tulokset

Heinä–syyskuu

Konsernin liikevaihto oli heinä–syyskuussa 1 144 (1 152) miljoonaa euroa. Konsernin liikevoitto oli yhteensä 314 (312) miljoonaa euroa. Fortumin vuoden 2011 kolmannen neljänneksen raportoituun liikevoittoon vaikutti 23 (-16) miljoonalla eurolla pääasiassa sähköntuotantoa suojaavien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitokäytäntö. Kirjanpitokäytäntö ei kuitenkaan vaikuttanut vertailukelpoiseen liikevoittoon, joka oli yhteensä 297 (302) miljoonaa euroa.

Kertaluonteiset erät, käypään arvoon arvostamisen vaikutukset ja ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu olivat vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä 17 (10) miljoonaa euroa.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli kolmannella neljänneksellä -2 (10) miljoonaa euroa, josta Hafslund ASA:n osuus oli 6 (8) miljoonaa euroa ja TGC-1:n osuus 0 (0) miljoonaa euroa. Osuus TGC-1:n voitoista perustuu yhtiön julkaistuun, IFRS-standardien mukaiseen toisen neljänneksen osavuositarkastukseen. Osuus Hafslund ASA:n tuloksesta perustuu yhtiön toisen neljänneksen osavuositarkastukseen, lukuun ottamatta 20 miljoonan euron alaskirjausta Hafslund ASA:n omistamien Renewable Corporationin (REC) osakkeista, jotka Fortum sisällytti jo toisen neljänneksen tulokseensa (ks. myös liite 14).

Liikevaihto divisioonittain

Milj. euroa	III/11	III/10	I-III/11	I-III/10	2010	LTM
Power	560	584	1 827	1 950	2 702	2 579
Heat	212	220	1 259	1 172	1 770	1 857
Russia	156	137	646	550	804	900
Distribution*	203	196	729	676	963	1 016
Electricity Sales*	139	305	695	1 269	1 798	1 224
Muut	27	23	76	44	51	83
Nord Poolissa tehtyjen ostojen ja myyntien netotus	-99	-264	-615	-1 208	-1 736	-1 143
Eliminoinnit	-54	-49	-123	-59	-56	-120
Yhteensä	1 144	1 152	4 494	4 394	6 296	6 396

* Osa Electricity Solutions and Distribution -divisioonaa

Vertailukelpoinen liikevoitto divisioonittain

Milj. euroa	III/11	III/10	I-III/11	I-III/10	2010	LTM
Power	268	267	850	962	1 298	1 186
Heat	-14	-12	182	153	275	304
Russia	-16	-16	39	-9	8	56
Distribution*	62	61	246	216	307	337
Electricity Sales*	4	11	25	8	11	28
Muut	-7	-9	-48	-38	-66	-76
Yhteensä	297	302	1 294	1 292	1 833	1 835

* Osa Electricity Solutions and Distribution -divisioonaa

Liikevoitto divisioonittain

Milj. euroa	III/11	III/10	I-III/11	I-III/10	2010	LTM
Power	273	256	1 033	1 003	1 132	1 162
Heat	-10	-15	280	179	303	404
Russia	-16	14	39	37	53	55
Distribution*	60	62	437	228	321	530
Electricity Sales*	6	12	9	6	46	49
Muut	1	-17	25	-66	-147	-56
Yhteensä	314	312	1 823	1 387	1 708	2 144

* Osa Electricity Solutions and Distribution -divisioonaa

Tammi–syyskuu

Konsernin liikevaihto oli tammi–syyskuussa 4 494 (4 394) miljoonaa euroa. Konsernin liikevoitto oli yhteensä 1 823 (1 387) miljoonaa euroa. Kauden raportoitu liikevoitto kasvatti 272 (5) miljoonalla eurolla pääasiassa sähköntuotantoa suojaavien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitokäytäntö. Kirjanpitokäytäntö ei kuitenkaan vaikuttanut vertailukelpoiseen liikevoittoon, joka oli yhteensä 1 294 (1 292) miljoonaa euroa.

Kertaluonteiset erät, käypään arvoon arvostamisen vaikutukset ja ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu olivat vuoden 2011 tammi–syyskuussa 529 (95) miljoonaa euroa. Tästä summasta kertaluonteiset erät olivat 275 (86) miljoonaa euroa. Ne liittyivät pääosin Tukholman ulkopuolisten kaukolämpötoimintojen ja lämmöntuotantolaitosten sekä Fingrid Oyj:n osakkeiden myyntiin.

Ruotsin kruunun keskurssi oli vuoden 2011 keskimäärin 7 % vahvempi euroon nähden kuin vastaavalla jaksolla vuonna 2010. Kruunun ja euron vaihtokurssi ja sähkön euromääräinen myynti lisäsivät Power-divisioonan kustannuksia. Vahva Ruotsin kruunu vaikutti negatiivisesti myös kassavirtaan ensimmäisellä vuosipuoliskolla.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitoista oli 72 (41) miljoonaa euroa. Kasvu viime vuoteen verrattuna johtui ennen kaikkea Hafslund ASA:n ja TGC-1:n osuuksien myönteisestä kehityksestä.

Konsernin nettorahoituskulut nousivat 199 (98) miljoonaan euroon. Kustannuksia kasvatti korkokulujen nousu, joka johtui lähinnä korkeammista kruunumääräisistä koroista, sekä korkeammasta keskimääräisestä nettovelasta vuonna 2011 vuoden 2010 vastaavaan jaksoon verrattuna. Nettorahoituskuluihin vaikutti negatiivisesti myös rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutos, joka oli -2 (20) miljoonaa euroa.

Tulos ennen veroja oli 1 696 (1 330) miljoonaa euroa.

Kauden verot olivat yhteensä 278 (236) miljoonaa euroa. Tuloslaskelman mukainen veroprosentti oli 16,4 (17,7). Veroprosentti oli 20,8 (19,3), kun muun muassa osakkuus- ja yhteisyritysten tulosta ja verovapaita myyntivoittoja ei oteta huomioon.

Kauden tulos oli 1 418 (1 094) miljoonaa euroa. Fortumin osakekohtainen tulos oli 1,52 euroa (1,20). Sähköjohdannaisten kirjanpitoikäytännöstä aiheutunut vaikutus osakekohtaiseen tulokseen oli 0,23 euroa (0,00).

Vähemmistöosuus oli 70 (25) miljoonaa euroa, mikä liittyi pääosin Fortum Värme Holding AB:hen, josta Tukholman kaupunki omistaa 50 %. Osuuden kasvu vuoden 2011 tammi–syyskuussa vuoden 2010 vastaavaan jaksoon verrattuna johtuu lähinnä Fortum Värmen Tukholman ulkopuolisten lämpöliiketoimintojen myyntivoitosta, josta vähemmistöosuus oli 30 miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan kassavirta oli yhteensä 1 141 (1 216) miljoonaa euroa. Siihen vaikuttivat realisoituneet valuuttakurssivoitot ja -tappiot, jotka olivat -215 (-394) miljoonaa euroa vuoden 2011 tammi–syyskuussa. Negatiivinen valuuttakurssivaikutus syntyi ensimmäisellä neljänneksellä. Valuuttakurssivoitot ja -tappiot liittyvät Fortumin ruotsalaisten tytäryhtiöiden lainojen suojausten jatkamiseen.

Fortumin taloudelliset tunnusluvut viimeisten 12 kuukauden osalta olivat: sijoitetun pääoman tuotto 13,5 % (11,6 %), oman pääoman tuotto 18,5 % (15,7 % vuoden 2010 lopussa) ja nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde 2,5 (3,0 vuoden 2010 lopussa). Vertailukelpoinen nettovelan ja käyttökatteen suhde edellisiltä 12 kuukaudelta oli 2,8.

Markkinatilanne

Pohjoismaat

Vuoden 2011 kolmannen neljänneksen alussa vesivarastot olivat lähes keskimääräisellä tasolla. Pohjoismaiden sähköhinnat olivat koko jakson Manner-Euroopan hintoja alhaisemmat, minkä vuoksi sähköä vietiin jatkuvasti Manner-Eurooppaan. Neljänneksen lopussa vesivarastot kasvoivat suuren sademäärän ansiosta. Lämpötilat pysyivät kauden aikana lähes keskimääräisellä tasolla.

Alustavien tilastotietojen mukaan Pohjoismaissa kulutettiin sähköä 80 (79) terawattituntia (TWh) vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä ja 278 (285) TWh tammi–syyskuussa, mikä oli noin 2 % vähemmän kuin vuoden 2010 tammi–syyskuussa. Kulutuksen väheneminen johtui pääasiassa viime vuotta lämpimämmästä säästä.

Vuoden 2011 alussa Pohjoismaiden vesivarastot olivat 51 TWh eli 28 TWh pitkän aikavälin keskiarvoa pienemmät. Vuoden 2011 kolmannen neljänneksen alussa Pohjoismaiden vesivarastot olivat kasvaneet - ne olivat lähellä pitkän aikavälin keskiarvoa. Kolmannen neljänneksen lopussa Pohjoismaiden vesivarannot olivat 2 TWh suuremmat kuin pitkän aikavälin keskiarvo ja 18 TWh suuremmat kuin vuoden 2010 vastaavana ajankohtana.

Kolmannella neljänneksellä sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 36,0 (45,9) euroa megawattitunnilta (MWh). Suomen ja Ruotsin aluehinnat olivat Nord Poolin systeemihintatasoa korkeammat: 43,4 (47,7) euroa/MWh Suomessa ja 38,1 (46,7) euroa/MWh Ruotsissa.

Tammi–syyskuussa sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 51,4 (50,0) euroa/MWh. Suomen ja Ruotsin aluehinnat olivat Nord Poolin systeemihintatasoa korkeammalla: 53,3 (53,3) euroa/MWh Suomessa ja 52,0 (53,5) euroa/MWh Ruotsissa. Systeemihinnan sekä Suomen ja Ruotsin aluehintojen ero johtui pääasiassa Norjan korkeammista vesivarastoista kolmannen neljänneksen aikana.

Venäjä

Alustavien tilastotietojen mukaan Venäjällä kulutettiin sähköä vuoden 2011 heinä–syyskuussa 226 (223) TWh. Kulutus Fortumin toiminta-alueella, hintavyöhykkeellä 1 (Venäjän Euroopan puoleinen alue ja Uralin alue), oli 170 (168) TWh.

Vuoden 2011 tammi–syyskuussa Venäjällä kulutettiin sähköä noin 741 (728) TWh. Hintavyöhykkeellä 1 sähköä kulutettiin oli 552 (541) TWh.

OAO Fortum toimii Tjumenin ja Tšeljabinskin alueilla. Öljy- ja kaasuteollisuuteen keskittyvällä Tjumenin alueella sähkönkysyntä kasvoi noin 2 % vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä vuoden 2010 vastaavaan jaksoon verrattuna. Metalliteollisuuteen painottuvalla Tšeljabinskin alueella sähkönkysyntä kasvoi noin 3 % kolmannella neljänneksellä edellisen vuoden vastaavaan jaksoon verrattuna. Kasvu johtui pääasiassa teollisuuden sähkönkulutuksen elpymisestä.

Keskimääräinen sähkön spot-hinta, kapasiteettihinta pois lukien, nousi vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä 2 % eli 993 (975) ruplaan/MWh hintavyöhykkeellä 1.

Tarkemmat markkinatiedot on esitetty taulukoissa katsauksen lopussa.

Divisioonakatsaukset

Power

Power-divisioonaan kuuluvat Fortumin sähköntuotanto, fyysinen tuotannonohjaus ja trading-toiminta sekä asiantuntijapalvelut sähköntuottajille.

Milj. euroa	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Liikevaihto	560	584	1 827	1 950	2 702	2 579
- sähkönmyynti	532	556	1 735	1 865	2 580	2 450
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	491	463	1 471	1 499	2 035	2 007
- muu myynti	28	28	92	85	122	129
Liikevoitto	273	256	1 033	1 003	1 132	1 162
Vertailukelpoinen liikevoitto	268	267	850	962	1 298	1 186
Vertailukelpoinen EBITDA	295	293	931	1 036	1 398	1 293
Sidottu pääoma (kauden lopussa)			5 956	5 818	5 806	
Sidotun pääoman tuotto, %					19,5	19,2
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %					22,3	19,5
Käyttöomaisuusinvestoinnit ja bruttosijoitukset osakkeisiin	31	32	100	87	122	135
Henkilöstön lukumäärä			1 902	1 892	1 819	

Sähköntuotanto lähteittäin, TWh	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Vesivoima, Pohjoismaissa	5,7	5,5	14,6	16,0	22,0	20,6
Ydinvoima, Pohjoismaissa	5,7	4,7	18,2	16,6	22,0	23,6
Lämpövoima, Pohjoismaissa	0,1	0,3	2,1	1,4	2,3	3,0
Yhteensä Pohjoismaissa	11,5	10,5	34,9	34,0	46,3	47,2
Lämpövoima muissa maissa	0,3	0,3	0,9	0,8	1,1	1,2
Yhteensä	11,8	10,8	35,8	34,8	47,4	48,4

Pohjoismainen myynti, TWh	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Myynti Pohjoismaissa	12,0	11,7	36,4	37,8	51,5	50,1
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	11,0	9,8	31,6	31,5	42,5	42,6

* Sähkön tukkumyyntitulot ja -volymit Pohjoismaissa eivät sisällä lämpövoimatuotantoa, markkinahintaan perustuvia ostoja eikä myyntiä vähemmistöosakkaille (mm. Meri-Pori, Inkoo ja tuonti Venäjältä).

Myyntihinta, EUR/MWh	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa**	44,3	46,9	46,5	47,5	47,9	47,1

**Sähkön tukkumyyntihinta ei sisällä myyntituloja lämpövoimatuotannosta, markkinahintaan tehdyistä ostoista eikä myyntiä vähemmistöosakkaille (mm. Meri-Pori, Inkoo ja tuonti Venäjältä).

Heinä–syyskuu

Heinä–syyskuussa 2011 Power-divisioonan vertailukelpoinen liikevoitto oli 268 (267) miljoonaa euroa - hieman enemmän kuin vuoden 2010 vastaavana jaksona. Sekä vesivoiman että erityisesti ydinvoiman volyymit kasvoivat. Ydinvoiman volyymit kasvoivat ja olivat korkeammat erityisesti Ruotsissa, mikä oli vuoteen 2010 verrattuna paremman käytettävyyden ja suunniteltujen huoltoseisokkien erilaisen ajoituksen ansiota. Korkea veden tulovirtaama ja suuremmat vesivarastotasot kasvattivat vesivoimatuotantoa. Lämpövoimatuotannon volyymit laskivat neljänneksen aikana. Aluehinnat olivat matalammat Suomessa ja erityisesti Ruotsissa vuoden 2010 vastaavaan jaksoon verrattuna. Ruotsin suhteellisesti suuremmat tuotantovolyymit sekä alemmat hinnat rasittivat Powerin sähkön tukkumyyntihintaa Pohjoismaissa.

Kasvaneiden ydin- ja vesivoimavolyymien sekä alempien saavutettujen sähkönhintojen yhteisvaikutus oli positiivinen – yhteensä noin 20 miljoonaa euroa. Ruotsin kruunun kurssi lisäsi kustannuksia yhteensä noin 3 miljoonaa euroa. Korkeampi kiinteistövero Ruotsissa sekä Venäjän sähköntuontisopimuksen päättyminen laskivat tuottoa noin 10 miljoonaa euroa vuoteen 2010 verrattuna. Alentunut lämpövoimatuotanto laski tuottoa noin 5 miljoonaa euroa vuoteen 2010 verrattuna.

Kolmannella neljänneksellä divisioonan sähköntuotanto Pohjoismaissa oli yhteensä 11,5 (10,5) TWh eli noin 9 % enemmän kuin vuoden 2010 vastaavalla jaksolla. Power-divisioonan saavuttama sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa oli 44,3 euroa/MWh eli 2,6 euroa/MWh alempi kuin vuoden 2010 kolmannella neljänneksellä. Tämä johtui Suomen ja Ruotsin alemmista aluehinnoista sekä suojaushinnoista.

Tammi–syyskuu

Tammi–syyskuussa Power-divisioonan vertailukelpoinen liikevoitto oli 112 miljoonaa euroa heikompi kuin vuoden 2010 vastaavalla jaksolla. Ensimmäisen neljänneksen ennätysmatalat veden tulovirtaama- ja vesivarastotasot kasvoivat toisella ja kolmannella neljänneksellä. Myös ydinvoiman tuotantovolyymit ja käytettävyys paranivat ja tasoittivat alhaista vesivoimatuotantoa. Divisioonan saavuttama sähkön tukkumyyntihinta oli Pohjoismaissa 1 euron/MWh alempi kuin vuoden 2010 vastaavalla jaksolla.

Vertailukelpoiseen liikevoittoon vaikuttivat useat tekijät. Tuotantovolyymien ja hinnan yhteisvaikutus oli noin -30 miljoonaa euroa. Ruotsin kruunun kurssin vaikutus oli yhteensä noin -28 miljoonaa euroa. Ruotsin kiinteistöveron kasvun vaikutus oli yhteensä noin -13 miljoonaa euroa. Lisäksi Venäjän sähköntuontisopimuksen päättymisen vaikutus oli noin -27 miljoonaa euroa, ja sen kokonaisvaikutuksen arvioidaan olevan vuonna 2011 noin -40 miljoonaa euroa.

Divisioonan sähköntuotanto Pohjoismaissa oli yhteensä 34,9 (34,0) TWh eli noin 3 % suurempi kuin vuoden 2010 vastaavalla jaksolla. Ruotsissa ydinvoiman käytettävyyttä parani, mikä lisäsi ydinvoimatuotannon määrää ja kompensoi lähes täysin vesivoiman selvästi pienemmät tuotantovolyymit. Veden tulovirtaumat ja vesivarantojen tasot olivat historiallisen alhaalla vuoden alussa, mutta ovat parantuneet läpi jakson. Tällä hetkellä Pohjoismaiden vesivarastot ovat 4 TWh pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella. Inkoon kolmen yksikön käyttö ensimmäisellä neljänneksellä ja Meri-Porin voimalaitoksen palautuminen Fortumin käyttöön viime vuonna mahdollistivat aiempaa suuremman lämpövoimatuotannon.

Tammi–syyskuussa Pohjoismaiden sähkön tukkumyyntihinta oli 46,5 euroa/MWh eli 1,0 euron/MWh matalampi kuin vuoden 2010 vastaavalla jaksolla lähinnä alempien suojaushintojen vuoksi.

Ruotsin ydinvoimalaitoksissa meneillään olevat investointiohjelmat parantavat turvallisuutta ja käytettävyyttä sekä lisäävät nykyisen ydinvoimakaluston kapasiteettia. Investointiohjelmien toteuttaminen saattaa kuitenkin vaikuttaa käytettävyyteen. Investointiohjelmat vaikuttavat Fortumin ydinvoimaosakuusyhtiöiltään ostaman sähkön hankintakustannuksiin. Käyttökustannusten tason odotetaan kuitenkin vakiintuvan.

Fortumilla on kaksi omaa ydinvoimalaitosyksikköä Loviisassa, ja yhtiö on myös osaomistajana kahdeksassa yksikössä Olkiluodon, Oskarshamnin ja Forsmarkin ydinvoimalaitoksissa. Kahdeksan kymmenestä Fortumin omistamasta tai osaomistamasta ydinvoimalaitosyksiköstä toimi hyvin tammi–syyskuun 2011 aikana. Erilaisista teknisistä ongelmista kärsinyt Oskarshamn 3 ylsi 23.9. 2011 uuteen, korkeampaan tehotasoon, noin 1 400 MW:iin. Testausohjelma uuden tehotason saavuttamiseksi on vielä käynnissä.

Kolmannella neljänneksellä Forsmark 2:n sekä Loviisa 1:n ja 2:n vuosihuollot saatiin päätettyä onnistuneesti. Oskarshamn 2 suljettiin 15.8. matalapaineturbiinin siipien laajan tarkistuksen ajaksi toimittajan ilmoitettua mahdollisista turbiinivioista. Kaikki vioittuneet siivet poistetaan meneillään olevan huoltoseisokin aikana ja tehotaso rajoitetaan 560 MW:iin (nimellisteho 638 MW) vuonna 2013 alkavan vuosihuollon alkuun asti.

Maaliskuussa eduskunta hyväksyi Suomen ydinvastuulain väliaikaisen uudistamisen. Uudistus sisältää 700 miljoonan euron korvausrajoituksen ja rajoittamattoman vastuun kolmannelle osapuolelle vakavissa onnettomuustilanteissa. Tämä väliaikainen muutos tulee voimaan 1.1.2012 ja on voimassa, kunnes Pariisin ja Brysselin uudistetut sopimukset on ratifioitu.

Japanin ydinvoimaonnettomuuden jälkeen Suomen säteilyturvakeskus STUK toteutti lisäselvityksen ydinvoimalaitosten turvallisuudesta sähkön menetyksen sekä poikkeuksellisten sää- ja ympäristöolosuhteiden varalta. STUKin selvityksen mukaan Suomen ydinvoimalaitoksissa ei havaittu sellaisia uusia uhkatekijöitä tai puutteita, jotka vaatisivat välittömiä turvallisuusparannuksia. Ruotsin ydinturvallisuusviranomaisen (SSM) aloitti vastaavat turvallisuusselvitykset Ruotsissa. EU:n turvallisuusselvitykset käynnistettiin 1.6. ja ydinvoimayhtiöitä pyydetään jättämään loppuraporttinsa 31.10.2011 mennessä. Fortum uskoo, että sekä uusille että olemassa oleville ydinvoimaloille saatetaan selvitysten seurauksena esittää uusia turvallisuusvaatimuksia lähitulevaisuudessa.

Heat

Heat-divisioona sisältää sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP), kaukolämpötoiminnan sekä yritysten lämpöratkaisut Pohjoismaissa ja Itämeren alueella.

Milj. euroa	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Liikevaihto	212	220	1 259	1 172	1 770	1 857
- lämmönmyynti	142	153	885	841	1 269	1 313
- sähkönmyynti	34	39	260	239	368	389
- muu myynti	36	28	114	92	133	155
Liikevoitto	-10	-15	280	179	303	404
Vertailukelpoinen liikevoitto	-14	-12	182	153	275	304
Vertailukelpoinen EBITDA	32	34	326	290	462	498
Sidottu pääoma (kauden lopussa)			3 934	4 021	4 182	
Sidotun pääoman tuotto, %					8,4	10,6
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %					7,7	8,1
Käyttöomaisuusinvestoinnit ja bruttosijoitukset osakkeisiin	63	67	193	188	305	310
Henkilöstön lukumäärä			2 627	2 434	2 394	

Heinä–syyskuu

Vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä lämpöä myytiin yhteensä 2,1 (2,4) TWh. Lämpö tuotettiin pääasiassa Pohjoismaissa. Samana aikana sähkönmyynti CHP-tuotannosta oli yhteensä 0,8 (0,8) TWh.

Divisioonan kolmannen neljänneksen vertailukelpoinen liikevoitto, -14 (-12) miljoonaa euroa, oli 2 miljoonaa euroa pienempi kuin viime vuoden vastaavalla jaksolla. Tulos laski Puolan tämänvuotisiin yritysostoihin liittyvistä korkeammista kausikustannuksista johtuen. Lisäksi Suomen lämmin syyskuu pienensi volyymeja ja laski myyntimarginaaleja.

Tammi–syyskuu

Tammi–syyskuussa 2011 lämpöä myytiin yhteensä 16,1 (17,3) TWh. Lämpö tuotettiin pääasiassa Pohjoismaissa. Samaan aikaan sähkönmyynti oli yhteensä 4,7 (4,3) TWh. Sähkönmyynnin kasvu johtui pääasiassa uudesta CHP-kapasiteetista Puolassa ja Virossa. Viime vuotta korkeammat lämpötilat sekä Tukholman ulkopuolisten kaukolämpötoimintojen ja lämmöntuotantolaitosten myyminen Ruotsissa maaliskuun lopulla vähensivät lämmöntuotantoa

Divisioonan vertailukelpoinen liikevoitto tammi–syyskuussa 2011 oli 182 (153) miljoonaa euroa. Myönteinen kehitys johtui paremmasta käytettävyydestä, huippukuormituksen vähäisemmästä vaikutuksesta tuotantokustannuksiin ja parantuneista lämmönmyyntikatteista Ruotsissa. Ruotsin kruunun vahvistumisen osuus tulosparennuksesta oli noin kolmannes. Suomessa polttoainekustannusten kasvu kavensi sähkönmyynnin marginaaleja.

Tammikuussa Tukholman kaupungin kaasuverkoston vanha tuotantolinja suljettiin ja uusi ympäristömyönteisempi kaasu otettiin onnistuneesti käyttöön. Lisäksi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä avattiin ensimmäinen kaupallinen biokaasupolttoainestasema autoille Arlandan lentokentällä Tukholmassa.

Toukokuussa aloitettiin ensimmäisen Baltian alueella sijaitsevan jätettä hyödyntävän CHP-laitoksen rakentaminen. Laitos korvaa Liettuan Klaipedassa sijaitsevan maakaasua hyödyntävän lämpölaitoksen. Paikallisen jätteen käyttö vähentää hiilidioksidipäästöjä ja ympäristökuormitusta alueella.

Toukokuussa Ruotsin viranomaiset esittelivät ehdotuksen kaukolämpöverkkojen avaamiseksi kilpailulle (Third party access, TPA). Tukholman seudun kaukolämpöjärjestelmän osalta kilpailuviranomainen totesi vuonna 2010, että kaukolämmön reaalihintaa oli laskenut 1,5 % vuodesta 2005.

Kolmannella neljänneksellä lanseerattiin uusia tuotteita kaukolämpöasiakkaille Ruotsissa. Asiakkaat voivat nyt valita erilaisten tuotteiden välillä. Lisäksi Ruotsin Högdalenissa sijaitsevan jätteenpolttolaitoksen höyrykattilan laaja huolto saatiin päätökseen, mikä lisäsi kapasiteettia.

Lisäksi Turun Seudun Maakaasu ja Energiatuotanto Oy:n (TSME) yritysjärjestelyt etenivät. Turun kaupunki hyväksyi tuotanto- ja jakelusuunnitelman Turun seudulla. Energiantuotannon yhdistämistä yhteen yhteisömuotoon olevaan tuotantoyhtiöön, TSME:hen, koskeva aiesopimus allekirjoitettiin joulukuussa 2010. Sopimus viimeisteltäneen vuoden 2011 loppuun mennessä.

Lämmönmyynti maittain, TWh	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Suomi	1,2	1,2	6,3	6,5	9,6	9,4
Ruotsi	0,6	0,8	6,0	7,2	10,9	9,7
Puola	0,2	0,3	2,8	2,6	4,0	4,2
Muut maat	0,1	0,1	1,0	1,0	1,6	1,6
Yhteensä	2,1	2,4	16,1	17,3	26,1	24,9

Sähkönmyynti, TWh	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Yhteensä	0,8	0,8	4,7	4,3	6,5	6,9

Russia

Russia-divisioona koostuu sähkön ja lämmön tuotannosta ja myynnistä Venäjällä. Se sisältää OAO Fortumin ja Fortumin hieman yli 25 % omistusosuuden TGC-1:ssä. TGC-1 on osakkuusyhtiö, joka raportoidaan pääomaosuusmenetelmän mukaisesti.

Milj. euroa	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Liikevaihto	156	137	646	550	804	900
– sähkönmyynti	132	111	429	355	505	579
– lämmönmyynti	22	24	214	189	287	312
– muu myynti	2	2	3	6	12	9
EBITDA	10	35	119	100	139	158
Liikevoitto	-16	14	39	37	53	55
Vertailukelpoinen liikevoitto	-16	-16	39	-9	8	56
Vertailukelpoinen EBITDA	10	5	119	54	94	159
Sidottu pääoma (kauden lopussa)			3 009	2 522	2 817	
Sidotun pääoman tuotto, %					2,4	3,2
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %					0,7	3,2
Käyttöomaisuusinvestoinnit ja bruttosijoitukset osakkeisiin	219	84	486	342	599	743
Henkilöstön lukumäärä			4 488	4 332	4 294	

OAO Fortum toimii Uralin kehittyneillä teollisuusalueilla ja Länsi-Siperian öljyntuotantoalueilla.

Venäjällä sähkön tukkumarkkinat vapautettiin vuoden 2011 alussa. Kaikki sähköntuotantoyhtiöt myyvät kotitalouksien kulutusta vastaavan osan sähköntuotannostaan ja kapasiteetistaan edelleen

säännellyillä hinnoilla. Tammi–syyskuussa 2011 OAO Fortum myi 84 % sähköntuotannostaan vapautetulla sähkön hinnalla.

Venäjän hallitus hyväksyi vuoden 2011 alusta uudet kapasiteettimarkkinoita koskevat säännöt. Vuoden 2007 jälkeen investointivelvoitesopimusten (CSA – ”uusi kapasiteetti”) perusteella rakennetulle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan. Takuuhinnat on määritelty investointien riittävän tuoton varmistamiseksi.

Kapasiteettimaksut hallituksen investointivelvoitesopimuksiin kuulumattomalle kapasiteetille määräytyvät huutokaupalla (CCS – ”vanha kapasiteetti”). Joulukuussa 2010 pidettiin ensimmäinen uusien sääntöjen mukainen kapasiteettimarkkinoiden huutokauppa vanhalle kapasiteetille. Uusien sääntöjen mukaan vanhalle kapasiteetille huutokaupassa määräytyvät kapasiteettimaksut perustuvat kulloinkin käytettävissä olevaan kapasiteettiin eivätkä laitoksen nimellistehoon. Tämä vähentää vanhan kapasiteetin kapasiteettimaksuja CHP-laitosten osalta erityisesti kesän aikana. Alkuperäinen suunnitelma järjestää vuoden 2011 viimeisellä neljänneksellä huutokauppa vuosille 2012–2015 on muuttunut. Huutokauppa koskee nyt vain vuotta 2012.

Investointivelvoitesopimuksiin on liitetty sakkoehtoja. Yritystoston aikaan vuonna 2008 Fortum teki varauksen mahdollisista viivästymisistä aiheutuvia sakkoja varten. Mahdollisia sakkoja voidaan vaatia, jos uuden kapasiteetin käyttöönotto viivästyy merkittävästi tai jos investointivelvoitesopimusten sovittuja keskeisiä ehtoja ei muuten täytetä. Uudet investointivelvoitesopimuksia koskevat säännöt selkeyttivät menettelyä mahdollisten sakkojen osalta. Sakot on nyt määritelty voimalaitostasolla. Näin Fortumin riski saada sakkomaksuja tuotantokapasiteettia koskevien ehtojen vuoksi pienenee vähitellen uusien yksiköiden aloittaessa toimintansa.

Voimalaitosten käyttöönoton aikataulu arvioidaan jokaisena tilinpäätöshetkenä. Muutosten vaikutukset varauksen määrään päivitetään tämän mukaisesti (katso liitetieto 18).

Heinä–syyskuu

Vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä Russia-divisioona myi sähköä 4,4 (3,8) TWh. Samaan aikaan lämmönmyynti oli yhteensä 2,2 (2,3) TWh.

Russia-divisioonan vertailukelpoinen liiketappio oli vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä 16 (16) miljoonaa euroa. Tyumen CHP-1:n ja Chelyabinsk CHP-3:n uusien yksiköiden käyttöönoton positiivista vaikutusta kompensoi kuitenkin vanhan kapasiteetin volyymien ja maksujen laskeminen, koska vuoden 2011 sääntöjen mukaan vanhan kapasiteetin kapasiteettimaksut perustuvat kulloinkin käytettävissä olevaan kapasiteettiin eivätkä aiemmin (2010) käytettyyn laitoksen nimellistehoon. Lisäksi tulokseen vaikutti negatiivisesti sähkön ja lämmön marginaalit, jotka pienenevät polttoainekustannusten nousun ja muuttumattomien energian spot-markkinahintojen vuoksi.

OAO Fortumin keskeiset sähkön, kapasiteetin ja kaasun hinnat	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh	939	936	948	842	835	915
Keskimääräinen säännelty kaasunhinta Uralin alueella, RUB/1000 m ³	2 548	2 221	2 548	2 221	2 221	2 466
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille (CCS), tRUB/MW/kk*	140	157	155	166	191	188
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille (CSA), tRUB/MW/kuukausi*	568	n/a	580	n/a	n/a	n/a
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kuukausi	198	157	195	166	191	213
OAO Fortumin saavuttama sähkönhinta, EUR/MWh	30,0	28,8	29,4	25,8	27,0	29,7

*Kapasiteettihinnat maksettu kapasiteettivolyymeille, pois lukien suunnittelemattomat seisokit, huollot ja oma kulutus

Tammi–syyskuu

Vuoden 2011 tammi–syyskuussa Russia-divisioona myi sähköä 14,6 (13,8) TWh. Samaan aikaan lämmönmyynti oli yhteensä 17,5 (17,8) TWh.

Vertailukelpoinen liikevoitto, 39 (-9) miljoonaa euroa, oli parempi kuin edellisvuonna uusien voimalaitosyksiköiden käyttöönoton sekä vuoden ensimmäisen puoliskon korkeampien sähkön markkinahintojen ansiosta. Sähkön markkinahinnan positiivista kehitystä kompensoivat osittain pienemmät tulot vanhasta kapasiteetista, koska vuoden 2011 uusien sääntöjen mukaan vanhan kapasiteetin kapasiteettimaksut perustuvat kulloinkin käytettävissä olevaan kapasiteettiin eivätkä aiemmin (2010) käytettyyn laitoksen nimellistehoon. Tämä vähentää vanhan kapasiteetin kapasiteettimaksuja CHP-laitosten osalta erityisesti kesän aikana. Lisäksi polttoainekustannusten nousu ja muuttumattomat energian spot-markkinahinnat vaikuttivat tulokseen.

Investointivelvoitesopimuksia koskevien varausten purkaminen toisella neljänneksellä kaupallisen käytön aloittaneilta uusilta yksiköiltä sekä voimalaitosten muuttuneiden käyttöönottoaikataulujen vaikutus varaukseen paransivat kauden tulosta 22 (-) miljoonalla eurolla.

OAO Fortumin uusi kapasiteetti (CSA) tulee valmistuttuaan olemaan tärkeä vakaan tuloskasvun tekijä Venäjällä. Tuotantovolyymien kasvu tuo lisää myyntituloja ja uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan huomattavasti korkeampia kapasiteettimaksuja kuin vanhalle kapasiteetille. Hinta kuitenkin vaihtelee ajankohdan sekä voimalaitosten iän, koon, sijainnin ja tyyppin mukaan. Ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä kapasiteettitulot vanhasta kapasiteetista ovat korkeammat kuin toisella ja kolmannella neljänneksellä. Uuden kapasiteetin tuotto on taattu. Se voi vaihdella jonkin verran, sillä tuotto on sidottu Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioihin, joiden maturiteetti on 8–10 vuotta. Meneillään olevan investointiohjelman valmistumisen jälkeen Fortumin tavoitteena on tuottaa positiivista taloudellista lisäarvoa Russia-divisioonassa.

Fortum on sitoutunut 2,5 miljardin euron investointiohjelmaan Venäjällä. Ohjelman aikataulun mukaan viimeiset yksiköt otetaan käyttöön vuonna 2014. Investointiohjelman loppuosan arvo lokakuussa 2011 syyskuun 2011 lopun valuuttakursseilla laskettuna on arviolta noin 1,1 miljardia euroa.

Investointiohjelma käsittää yhteensä kahdeksan uutta voimalaitosyksikköä. Ensimmäinen uusi yksikkö aloitti kapasiteettimyyntin Tyumen CHP-1:ssä helmikuussa. Toisen yksikön kapasiteettimyynti alkoi vuoden 2011 kesäkuun alussa Chelyabinsk CHP-3 -voimalaitoksella ja kolmannen uuden yksikön kapasiteettimyynti alkoi 1.10.2011 Tobolsk-voimalaitoksella.

OAQ Fortumin liiketoiminta on tyyppillisesti hyvin kausiluonteista: tulos on yleensä vahvimmillaan vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä.

Electricity Solutions and Distribution

Divisioona vastaa Fortumin sähkön vähittäismyynnistä sekä sähkönsiirrosta ja muodostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta: Distribution ja Electricity Sales.

Distribution

Fortum omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkkoja sekä siirtää sähköä kaikkiaan noin 1,6 miljoonalle asiakkaalle Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Virossa.

Milj. euroa	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Liikevaihto	203	196	729	676	963	1 016
– jakeluverkot	167	163	619	580	820	859
– alueverkot	21	21	70	68	92	94
– muu myynti	15	12	40	28	51	63
Liikevoitto	60	62	437	228	321	530
Vertailukelpoinen liikevoitto	62	61	246	216	307	337
Vertailukelpoinen EBITDA	108	106	385	348	485	522
Sidotun pääoman (kauden lopussa)			3 463	3 560	3 683	
Sidotun pääoman tuotto, %					9.7	15,3
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %					9.3	9,9
Käyttöomaisuusinvestoinnit ja bruttosijoitukset osakkeisiin	73	51	169	127	213	255
Henkilöstön lukumäärä			894	1 090	962	

Heinä–syyskuu

Vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä jakelu- ja alueverkkosiirron kokonaismäärät olivat 4,9 (5,0) TWh ja 3,6 (3,8) TWh.

Distribution-liiketoiminta-alueen vertailukelpoinen liikevoitto oli 62 (61) miljoonaa euroa. Tulos pysyi suunnilleen samalla tasolla kuin viime vuoden vastaavalla jaksolla, koska kausivaikutukset kompensoivat saavutetut tehokkuusparannukset.

Tammi–syyskuu

Vuoden 2011 tammi–syyskuussa alueverkkosiirron määrä oli yhteensä 10,3 (10,9) TWh Ruotsissa ja 2,0 (2,0) TWh Suomessa.

Distribution-liiketoiminta-alueen vertailukelpoinen liikevoitto oli 246 (216) miljoonaa euroa eli 30 miljoonaa euroa enemmän kuin vuotta aiemmin. Tuloksen paraneminen johtui lisääntyneestä tehokkuudesta, pienemmistä siirtohäviökustannuksista ja Ruotsin kruunun vahvistumisesta.

Sähkönkulutuksen etämittauksen käyttöönotto verkkoasiakkaille edistyi kolmannella neljänneksellä Suomessa suunnitelman mukaan. Etämittareiden asennukset aloitettiin maaliskuun lopussa. Suomen tuntipohjaista sähkömittausta koskeva uusi lainsäädäntö astuu voimaan 1.1.2014. Norjassa etämittareiden asennukset verkkoasiakkaille alkavat vuonna 2013. Norjan viranomaiset edellyttävät tuntipohjaisen sähkömittauksen käyttöönottoa ennen vuoden 2016 loppua.

Ruotsin uusi sähkönsiirtohintojen sääntelymalli tulee voimaan 1.1.2012. Uuden mallin mukaisesti Ruotsin energiamarkkinavirasto (EI) päättää sallitun tuottotason etukäteen neljäksi vuodeksi kerrallaan. Vuosien 2012–2015 tuottorajoista odotetaan päätöksiä 31.10.2011 mennessä.

Suomessa kolmannen valvontajakson (2012–2015) valmistelu on paraikaa käynnissä. Päätöstä Suomen sääntelymallista odotetaan sääntelyviranomaiselta marras-joulukuussa 2011.

Sähkönsiirto jakeluverkoissa, TWh	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Ruotsi	2,7	2,8	10,3	10,7	15,2	14,8
Suomi	1,8	1,8	7,0	7,0	10,0	10,0
Norja	0,4	0,4	1,7	1,8	2,5	2,4
Viro	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2
Yhteensä	4,9	5,0	19,1	19,6	27,9	27,4

Sähkönjakeluasiakkaiden määrä alueittain, tuhansia	30.9.2011	30.9.2010
Ruotsi	893	888
Suomi	625	616
Norja	101	100
Viro	24	24
Yhteensä	1 643	1 628

Electricity Sales

Electricity Sales vastaa sähkön vähittäismyynnistä 1,2 miljoonalle kotitalous- ja yritysasiakkaalle. Se on Pohjoismaiden johtava ympäristömerkityn ja hiilidioksidipäästöttömän sähkön myyjä. Electricity Sales ostaa sähkönsä pohjoismaisesta sähköpörssistä.

Milj. euroa	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Liikevaihto	139	305	695	1 269	1 798	1 224
– sähkönmyynti	134	301	680	1 254	1 778	1 204
– muu myynti	5	4	15	15	20	20
Liikevoitto	6	12	9	6	46	49
Vertailukelpoinen liikevoitto	4	11	25	8	11	28
Vertailukelpoinen EBITDA	4	11	26	10	13	29
Sidottu pääoma (kauden lopussa)			43	55	210	
Sidotun pääoman tuotto, %					38,4	48,5
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %					9,3	30,5
Käyttöomaisuusinvestoinnit ja bruttosijoitukset osakkeisiin	0	0	4	0	0	4
Henkilöstön lukumäärä			507	521	525	

Heinä–syyskuu

Vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä liiketoiminta-alueen sähkönmyynti oli yhteensä 2,4 (5,6) TWh. Yritysasiakassegmentin uudelleenjärjestely vähensi myyntiä.

Electricity Salesin vertailukelpoinen liikevoitto oli kolmannella neljänneksellä yhteensä 4 (11) miljoonaa euroa. Vertailukelpoiseen liikevoittoon kohdistuu edelleen paineita kiristyneen kilpailun vuoksi.

Tammi–syyskuu

Sähkönmyynti oli tammi–syyskuussa 10,8 (21,7) TWh. Myynti laski merkittävästi yritysasiakassegmentin uudelleenjärjestelyn vuoksi.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi huomattavasti ja oli yhteensä 25 (8) miljoonaa euroa. Tuloksen paraneminen johtuu kannattamattoman yritysasiakassegmentin uudelleenjärjestelystä ja vakaista tukkumarkkinahinnoista varsinkin vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä.

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä olivat 390 (237) miljoonaa euroa. Investoinnit ilman yritysostoja olivat 366 (230) miljoonaa euroa.

Tammi–syyskuussa investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin olivat 962 (750) miljoonaa euroa. Investoinnit ilman yritysostoja olivat 899 (723) miljoonaa euroa.

Fortum suunnittelee ottavansa käyttöön uutta sähkön- ja lämmöntuotantokapasiteettia ja suorittavansa perusparannuksia olemassa oleviin laitoksiin seuraavasti:

	Tyyppi	Sähköntuotanto- kapasiteetti MW	Lämmöntuotanto- kapasiteetti MW	Toimitus alkaa*
Power				
Vesivoimalaitosten perusparannus	Vesivoima	10-20		2011
Heat				
Klaipeda, Liettua	Jäte (CHP)	20	60	Q1 2013
Järvenpää, Suomi	Biopolttoaine (CHP)	23	63	Q2 2013
Jelgava, Latvia	Biopolttoaine (CHP)	23	45	Q3 2013
Brista, Ruotsi	Jäte (CHP)	20	57	Q4 2013
Russia**				
Tobolsk	Kaasu (STPP)	200		Q4 2011
Nyagan 1	Kaasu (CCGT)	418		Q2 2012
Nyagan 2	Kaasu (CCGT)	418		Q3 2012
Nyagan 3	Kaasu (CCGT)	418		2013

*) Kaupallisen käytön aloitus, jota edeltävät esimerkiksi testikäytöt ja lupamenettelyt.

***) Kapasiteettimaksujen aloitus, jota edeltävät esimerkiksi testikäytöt ja lupamenettelyt.

Power

Fortum osallistuu TVO (Teollisuuden Voima Oyj) -omistusosuutensa kautta Olkiluoto 3:n 1 600 MW:n ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Suomessa. Olkiluoto 3:n TVO:lle toimittavan AREVA-Siemensin tuoreimpien hankkeen edistymistä koskevien tietojen perusteella TVO arvioi, että Olkiluoto 3 ydinvoimalaitosyksikön säännöllisen käytön aloittaminen voi siirtyä vuoteen 2014. TVO on pyytänyt toimittajalta, joka vastaa aikataulusta, arviota ajankohdasta, jolloin säännöllinen käyttö voidaan aloittaa.

Maaliskuussa 2011 pidetyssä TVO:n varsinaisessa yhtiökokouksessa päätettiin suunnatusta osakeannista, jolla yhtiön osakepääomaa korotetaan noin 65 miljoonalla eurolla. Fortumin osuus osakeannista on noin 16 miljoonaa euroa. Merkintähinta maksetaan TVO:n hallituksen myöhemmin määrittämänä päivänä vuoden 2011 aikana. Osakepääoman korotus tapahtuu alkuperäisen suunnitelman mukaisesti ja osa Fortumin Olkiluoto 3 -projektin rahoittamista koskevaa 180 miljoonan euron osakepääomasitoutumusta.

Heat

Tammikuussa 2011 Fortum sai päätökseen kahden sähkö- ja lämpöyhtiön kaupan Puolan valtion kanssa. Investoinnin arvo on noin 22 miljoonaa euroa.

Maaliskuussa 2011 Fortum vei päätökseen Ruotsissa Tukholman ulkopuolella sijaitsevien kaukolämpötoimintojen ja lämmöntuotantolaitosten myynnin Macquarie European Infrastructure Fund II:lle (MEIFII) ja Macquarie Power and Infrastructure Corporationille (MPIC). Kauppahinta oli noin 220 miljoonaa euroa.

Huhtikuussa 2011 Fortum ja ruotsalainen kunnallinen energiayhtiö Sollentuna Energi allekirjoittivat sopimuksen, jonka mukaan Sollentuna Energi tulee osakkaaksi 15 %:n osuudella Fortumin Tukholman alueella sijaitsevalle Bristan CHP-laitokselle rakennettavaan jätteenpolttoyksikköön, Brista 2:een.

Kesäkuussa Fortum päätti investoida kahteen uuteen biopolttoaineita hyödyntävään CHP-laitokseen Järvenpäässä ja Latvian Jelgavassa. Investointien kokonaisarvo on noin 160 miljoonaa euroa, ja molemmat laitokset on tarkoitus ottaa tuotantokäyttöön vuonna 2013. Uudet biopolttoaineita hyödyntävät laitokset korvaavat polttoöljyyn ja maakaasuun perustuvaa tuotantoa.

Syyskuussa 2011 pienempien lämmöntuotantolaitosten myynnit jatkuivat.

Investoinnit ja myynnit tukevat Fortumin uudistettua strategiaa, jossa CHP-tuotannolla on keskeinen rooli.

Russia

Fortumin laajan Venäjän investointiohjelman kolmen ensimmäisen yksikön kaupallinen käyttö alkoi vuonna 2011: Länsi-Siperiassa toimivan Tyumen CHP-1:n uusi yksikkö aloitti kapasiteettimyynnin helmikuun alussa, ja Uralin alueella sijaitsevan Chelyabinsk CHP-3:n uusi yksikkö kesäkuun alussa. Tobolskissa otettiin uutta kapasiteettia kaupalliseen käyttöön 1.10.2011. Fortumin laaja investointiohjelma Venäjällä koostuu yhteensä kahdeksasta uudesta yksiköstä.

Distribution

Fortum saattoi 19.4.2011 päätökseen kaupan, jolla yhtiö myi noin 25 %:n omistusosuutensa Suomen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:ssä Suomen valtiolle (osakkeet jakautuivat työ- ja elinkeinoministeriön ja Huoltovarmuuskeskuksen kesken) ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle. Valtio osti noin 81 % ja Ilmarinen noin 19 % Fortumin Fingrid-osakkeista.

Kauppahinta oli 325 miljoonaa euroa, mistä Fortum kirjasi noin 192 miljoonan euron voiton ensimmäiselle neljännekselle kirjatun 8 miljoonan euron tulososuuden lisäksi. Voitto on noin 0,22 euroa osaketta kohti.

Fortum myi omistuksensa Suomen kantaverkkoyhtiö Fingridissä EU:n kolmannen energiamarkkinapakettien yhtenä seurauksena. Syyskuun alussa 2009 voimaan saatettu kokonaisuus edellyttää sähkön korkeajännitesiiirron ja tuotannon eriyttämistä.

Rahoitus

Nettovelat kasvoivat vuoden 2011 kolmannella vuosineljänneksellä 146 miljoonalla eurolla 6 929 miljoonaan euroon (vuoden 2010 lopussa 6 826 miljoonaa euroa).

Nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde edellisiltä 12 kuukaudelta oli 2,5 (vuoden 2010 lopussa 3,0). Vertailukelpoinen nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde 12 edelliseltä kuukaudelta oli 2,8 (vuoden 2010 lopussa 2,8).

Neljänneksen lopussa konsernin likvidit varat olivat 685 miljoonaa euroa (vuoden 2010 lopussa 556 miljoonaa euroa). Likvideihin varoihin kuuluvat OAO Fortumin käteisvarat ja pankkitalletukset, noin 205 miljoonaa euroa (vuoden 2010 lopussa 348 miljoonaa euroa). Likvidien varojen lisäksi Fortumilla oli käytettävissään noin 2,7 miljardia euroa nostamattomia valmiusluottoja.

Konsernin nettorahoituskulut olivat tammi–syyskuussa 199 (98) miljoonaa euroa. Rahoituskulut nousivat pääasiassa vuoden 2011 korkeamman korkotason ja kasvaneen nettovelan vuoksi. Nettorahoituskulut sisältävät myös rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutoksen, joka oli -2 (20) miljoonaa euroa.

Heinäkuussa 2011 Fortum Oyj allekirjoitti 2,5 miljardin euron viiden vuoden valmiusluottolimiitin, joka korvaa nykyiset luottolimitit: marraskuussa 2011 umpeutuvan 1,2 miljardin euron luottolimiitin ja maaliskuussa 2013 umpeutuvan 1,5 miljardin euron luottolimiitin. Tämän uudelleenjärjestelyn jälkeen nostamattomien valmiusluottojen limiittien kokonaisarvo on noin 2,7 miljardia euroa.

Moody'sin ja Standard & Poor'sin Fortumille antamat pitkän aikavälin luottoluokitukset olivat A2 (vakaat näkymät) ja A (vakaat näkymät).

Osakkeet ja osakepääoma

Fortum Oyj:n osake on noteerattu Helsingin pörssissä (NASDAQ OMX Helsinki). Tammi–syyskuussa 2011 Fortum Oyj:n osakkeiden vaihto Helsingin pörssissä oli yhteensä 400,1 (396,5) miljoonaa osaketta, arvoltaan 8 258 miljoonaa euroa. Fortumin osakkeen korkein noteeraus jakson aikana oli 24,09 euroa ja alin 15,63 euroa. Osakkeen vaihdolla painotettu keskiarvo oli 20,63 euroa. Vuoden 2011 kolmannen neljänneksen viimeisen pörssipäivän päätöskurssi oli 17,70 (19,19) euroa. Fortumin markkina-arvo laskettuna vuosineljänneksen viimeisen pörssipäivän päätöskurssin mukaan oli 15 724 miljoonaa euroa.

NASDAQ OMX Helsinki -pörssin lisäksi Fortumin osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla, esimerkiksi Chi-X Europessa, BATS:issa ja Turquoisessa. Vuonna 2010 noin 29 % Fortum Oyj:n osakkeiden kaupasta käytiin vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla.

Kolmannen neljänneksen lopussa Fortum Oyj:n osakepääoma oli 3 046 185 953 euroa. Rekisteröityjen osakkeiden kokonaismäärä oli 888 367 045. Fortum Oyj ei omistanut omia osakkeitaan.

Rekisteröityjen osakkeenomistajien määrä oli tarkastelujakson lopussa 100 982. Suomen valtion omistusosuus Fortumista oli neljänneksen lopussa 50,8 %. Hallintarekisteröityjen ja suorien ulkomaisten osakkeenomistajien osuus oli 29,3 %.

Fortumin hallituksella ei ole yhtiökokouksen myöntämiä käyttämättömiä valtuuksia vaihtovelkakirjojen, optiolainojen tai uusien osakkeiden liikkeeseen laskemiseksi.

Fortum Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidettiin Helsingissä 31.3.2011. Yhtiökokous vahvisti emoyhtiön ja konsernin vuoden 2010 tilinpäätöksen ja myönsi vastuuvapauden Fortumin hallintoneuvostolle, hallitukselle ja toimitusjohtajalle vuoden 2010 osalta. Yhtiökokous päätti, että

vuodelta 2010 maksetaan osinkoa 1,00 euroa osakkeelta. Osingonjaon täsmäytyspäivä oli 5.4.2011. Osinko maksettiin 12.4.2011.

Konsernin henkilöstö

Fortumin toiminta on pääasiassa keskittynyt Pohjoismaihin, Venäjälle ja Itämeren alueelle. Yhtiöllä on työntekijöitä Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Venäjällä, Puolassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Isossa-Britanniassa. Tarkastelujakson lopussa henkilöstön kokonaismäärä oli 11 041 (10 585 vuoden 2010 lopussa).

Henkilöstömäärän kasvu johtui pääasiassa Heat-divisioonan ostamasta kahdesta puolalaisesta sähkö- ja lämpöyhtiöstä. Kauden lopussa Power-divisioonassa oli 1 902 (1 819) työntekijää, Heat-divisioonassa 2 627 (2 394), Russia-divisioonassa 4 488 (4 294), Distributionissa 894 (962) ja Electricity Salesissä 507 (525). Muun henkilöstön määrä oli 623 (591).

Tutkimus ja kehitys

Kestävät ratkaisut ovat keskeinen osa Fortumin strategiaa. Fortumin tutkimus- ja kehitystoiminta tekee ympäristömyönteisistä energiaratkaisuista mahdollisia. Fortum on tarkistanut strategiaansa ja päätti sen myötä kolmannella neljänneksellä arvioida aurinkovoiman liiketoimintapotentiaalin. Arviointiin sisällytetään maailmanlaajuiset aurinkovoiman markkinanäkymät, arvoketju- ja liiketoimintamallianalyysi sekä kattava katsaus aurinkovoima- ja lämpöteknologioiden kehittämismahdollisuuksiin.

Vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä saavutettiin kaksi tärkeää virstanpylvästä ydinvoiman tutkimus- ja kehitystyössä. Ensiksi Suomen säteily- ja ydinturvallisuusvalvonnasta vastaava Säteilyturvakeskus (STUK) hyväksyi Loviisan ydinvoimalaitoksen pääkiertopumppujen tiivisteisiin suunnitellun materiaalityypin, jonka myötä tiivisteiden materiaali ei sisällä enää antimonia. Uusi materiaali voidaan ottaa käyttöön ensi vuoden polttoainevaihtoseisokin aikana. Uusi materiaali parantaa työturvallisuutta, koska antimoni aiheuttaa noin puolet siitä radioaktiivisesta säteilystä, jolle henkilöstö altistuu huoltoseisokkien aikana. Lisäksi Säteilyturvakeskus antoi heinäkuussa Loviisan ydinvoimalaitokselle käyttöluvan polttoaineen korkeammalle palamalle. Sen ansiosta polttoaineen käyttö on tehokkaampaa eli pienemmällä määrällä polttoainetta voidaan tuottaa enemmän energiaa.

Kestävien kaupunkiratkaisujen kehittäminen jatkui: Ruotsin energiavirastolle toimitettavan, Tukholman Norra Djurgårdsstadena koskevan toteuttamissuunnitelman valmistelu eteni. Kodin energiankulutuksen seuraamista helpottava Fortum Kotinäyttö -tuote esiteltiin Pohjoismaissa asiakkaille syyskuussa 2011.

Konserni raportoi tutkimus- ja kehitysmenoistaan vuosittain. Vuonna 2010 Fortumin tutkimus- ja kehitysmenot olivat 30 miljoonaa euroa (2009: 30 miljoonaa) eli 0,5 % liikevaihdosta (2009: 0,5 %) ja 0,8 % kaikista kuluista (2009: 0,9 %).

Kestävä kehitys

Fortum pyrkii ottamaan huomioon liiketoiminnassaan tasapainoisesti taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun. Yhtiö on määrittänyt konserni- ja divisioonatasolla toimintaansa ohjaavat kestävä kehityksen tavoitteet sekä keskeiset mittarit tavoitteiden seurantaan. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen ovat tärkeitä energia-alaan sekä sähkön- ja lämmöntuotannon kehittämiseen vaikuttavia tavoitteita. Keskeisiä ovat myös ympäristötavoitteet sekä työterveys- ja turvallisuustavoitteet. Fortum on ollut listattuna Dow Jonesin maailmanlaajuisessa kestävä kehityksen indeksissä yhdeksänä peräkkäisenä vuotena. Syyskuussa yhtiö nimettiin toimialansa parhaana Carbon Disclosure Leadership -indeksiin ja myös

kaikkiin STOXX Global ESG Leaders -indekseihin. Luokitteluyritys Oekom in arvioinnissa Fortum kuuluu "Prime"-luokkaan.

Taloudellinen vastuu

Taloudellisen vastuun keskeisiä tekijöitä ovat kilpailukyky, taloudellinen menestys ja markkinaehtoinen tuotanto. Tavoitteena on luoda pitkällä aikavälillä taloudellista hyvinvointia, kannattavaa kasvua ja lisäarvoa osakkeenomistajille, asiakkaille, työntekijöille, tavarantoimittajille ja muille avainsidosryhmille yhtiön toiminta-alueilla. Fortumin tavoitteena on erinomainen taloudellinen menestys strategisesti valituilla keskeisillä alueilla vahvan osaamisen ja vastuullisten toimintatapojen kautta. Fortum mittaa taloudellista menestystään tunnusluvuilla, joita ovat sijoitetun pääoman tuotto (tavoite 12 %), oman pääoman tuotto (tavoite 14 %) ja pääomarakenne (tavoite nettovelka/käyttökate eli EBITDA noin 3). Lisäksi Fortum käyttää GRI:n (Global Reporting Initiative) indikaattoreita soveltuvin osin taloudellisesta vastuusta raportointiin.

Ympäristövastuu

Fortumin konsernitason ilmasto- ja ympäristötavoitteet liittyvät hiilidioksidipäästöihin, energiatehokkuuteen ja ympäristösertifikaatteihin. Lisäksi divisioonat ovat määrittäneet ympäristötavoitteet omalle toiminnalleen. Ympäristötavoitteiden saavuttamista seurataan kuukausi-, neljännesvuosi- ja vuosiraportoinnin avulla.

Fortumin ilmastotavoitteet seuraavalle viidelle vuodelle ovat: sähköntuotannon hiilidioksidin ominaispäästöt EU:n alueella alle 80 grammaa kilowattitunnilta (g/kWh) ja kokonaisenergiatuotannon (sähkö ja lämpö) hiilidioksidin ominaispäästöt alle 200 g/kWh, kattaen kaikki toimintamaat. Molemmat tavoitteet on laskettu viiden vuoden keskiarvona.

Syyskuun 2011 lopussa sähköntuotannon hiilidioksidin ominaispäästöjen viiden vuoden keskiarvo oli EU:n alueella 69 g/kWh ja kokonaisenergiatuotannon hiilidioksidin ominaispäästöt 167 g/kWh. Molemmat olivat tavoitetason yläpuolella. Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä olivat 3,5 (3,8) miljoonaa tonnia (Mt), josta 0,7 (1,0) Mt oli Euroopan päästökauppajärjestelmän (ETS) alaisia päästöjä.

Vuoden 2011 tammi–syyskuussa noin 62 % (67 %) Fortumin sähköntuotannosta oli hiilidioksidipäästötöntä. Fortumin tuotannosta EU-maissa 84 % (87 %) oli hiilidioksidipäästötöntä. Hiilidioksidipäästöttömän sähkön osuuden lasku johtuu pääasiassa hiililauhdevoiman eli Inkoon ja Meri-Porin lauhdevoimalaitosten käytön lisäämisestä kuivan sään seurauksena sekä Venäjän toimintojen suhteellisesta kasvusta tuotantorakenteessa.

Polttoaineen käytön tehokkuus viiden vuoden keskiarvona oli 68,9 %, kun tavoite oli >70 %. Tammi–syyskuussa yhteensä 98 % Fortumin toimintoista EU:n alueella oli ISO 14001 -ympäristösertifioituja.

Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt (miljoonaa tonnia, Mt)	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Kokonaispäästöt	3,5	3,8	17,5	17,5	25,3	25,3
Päästökauppajärjestelmän alaiset päästöt	0,7	1,0	6,4	6,7	9,7	9,4
Myönnettyt päästöoikeudet	-	-	-	-	5,6	-
Päästöt Venäjällä	2,9	2,6	10,5	10,2	14,6	14,9

Fortumin sähköntuotannon hiilidioksidipäästöt (g/kWh)	III/11	III/10	I-III/2011	I-III/2010	2010	LTM
Kokonaispäästöt	160	178	202	179	189	206
Päästöt EU:ssa	26	46	100	71	84	105
Päästöt Venäjällä	542	606	491	528	532	503

Sosiaalinen vastuu

Sosiaalisen vastuun alueella Fortumin tärkeimpänä tavoitteena on toimia hyvänä yrityskansalaisena sekä varmistaa turvalliset työolot kaikissa Fortumin toimipaikoissa työskenteleville työntekijöille ja urakoitsijoille. ISO 14001 -sertifiointin lisäksi tavoitteena on OHSAS 18001 -sertifiointi kaikille operatiivisten toimintojen johtamisjärjestelmille. Tammi–syyskuussa omien työntekijöiden poissaoloon johtaneiden tapaturmien taajuus (LWIF) parani ja oli hyvällä tasolla, 1,7 (2,4). Fortumin turvallisuustavoite LWIF:ksi on vähemmän kuin 1 miljoonaa työtuntia kohti omalle henkilöstölle. Tämä kuvastaa konsernin nollatoleranssia tapaturmille.

Tärkeitä tapahtumia raportointijakson jälkeen

Fortum sai päätökseen Venäjän investointiohjelman kolmannen projektin Tjumenin alueella sijaitsevassa Tobolskissa. Käyttöön otettu uusi sähköntuotantokapasiteetti tuo markkinoille noin 200 MW lisää kapasiteettia. Uuden kapasiteetin kaupallinen käyttö alkoi 1.10.2011.

Lisäksi Fortum ja ranskalainen meriteollisuusalan suuryritys DCNS allekirjoittivat lokakuussa aiesopimuksen aaltovoiman tutkimus- ja kehitysyhteistyöstä Ranskassa. Yhtiöt aikovat käynnistää yhteisen esiselvityksen koskien aaltovoiman koehanketta Ranskassa vuoden 2011 loppuun mennessä. Fortum on ollut aktiivisesti kehittämässä aaltoenergiaa vuodesta 2007 alkaen.

Fortumin hallitus hyväksyi 19.10.2011 osakassopimuksen, jossa sovitaan Turun seudun energiantuotannon keskittämisestä yhteen yhteisömuotoon olevaan tuotantoyhtiöön, Turun Seudun Maakaasu ja Energiantuotanto Oy:öön (TSME). Fortum, Turku Energia sekä Naantalin, Raision ja Kaarinan kaupungit allekirjoittivat TSME:stä koskevan aiesopimuksen joulukuussa 2010.

Taloudelliset näkymät

Avaintekijät ja riskit

Fortumin taloudellinen tulos on alttiina useille strategisille, taloudellisille ja operatiivisille riskeille. Fortumin tuloksen kannalta tärkein tekijä on sähkön tukkuhinta Pohjoismaissa. Tukkuhinnan kehityksen avaintekijöitä Pohjoismaissa ovat tarjonnan ja kysynnän tasapaino, polttoaineiden ja päästöoikeuksien hinnat sekä vesitilanne.

Maailmantalouden kasvava epävarmuus ja epävakaa taloustilanne Euroopassa heikentävät erityisesti euroalueella talouskasvun ja elpymisen näkymiä. Tämä yhdessä Pohjoismaiden paremman vesitilanteen kanssa voi aiheuttaa lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä painetta sähkön tukkuhinnan laskulle Pohjoismaissa. Venäjän liiketoiminnan osalta avaintekijöitä ovat sähkön tukku- ja kapasiteettimarkkinoiden sääntely sekä investointiohjelmaan liittyvät operatiiviset riskit. Taloudellisen turbulenssin seurauksena suuremmilla valuuttakurssivaihteluilla voi erityisesti Ruotsin kruunun ja Venäjän ruplan osalta olla sekä muunto- että transaktiovaikutuksia Fortumin tulokseen.

Lisätietoja Fortumin riskeistä ja riskienhallinnasta on esitetty Fortumin toimintakertomuksessa sekä konsernin tilinpäätöksessä vuodelta 2010.

Pohjoismaiset markkinat

Sähkön osuus kokonaisenergiankulutuksesta jatkaa kasvuaan. Fortum arvioi vuosittaisen sähkönkysynnän kasvavan Pohjoismaissa noin 0,5 % tulevina vuosina.

Vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä öljyn, hiilen ja maakaasun hinnat laskivat joitakin prosentteja. Euroopan taloudellisesta epävarmuudesta ja EU:n energiatehokkuutta koskevista esityksistä johtuen hiilidioksidin päästöoikeuksien hinnat laskivat kuitenkin yli 20 % neljänneksen lopussa.

Saksassa termiinihinnat olivat kolmannen neljänneksen lopussa suunnilleen samalla tasolla kuin edellisellä vuosineljänneksellä. Termiinihintoihin Pohjoismaissa vaikuttivat vesivarastojen kasvu sekä hiilidioksidin päästöoikeuksien hintojen laskeminen. Termiinihinnat laskivat Pohjoismaissa noin 6 %.

Lokakuun puolivälissä 2011 sähkön termiinihinta Nord Poolissa loppuvuodelle 2011 oli noin 44 euroa/MWh. Sähkön termiinihinta vuodelle 2012 oli noin 44 euroa/MWh ja vuodelle 2013 noin 44 euroa/MWh. Saksassa sähkön termiinihinta loppuvuodelle oli noin 59 euroa/MWh ja vuodelle 2012 56 euroa/MWh. Samaan aikaan hiilen (ICE Rotterdam) termiinihinta loppuvuodelle 2011 puolestaan oli noin 118 Yhdysvaltain dollaria tonnilta ja hiilidioksidipäästöoikeuksien markkinahinta vuodelle 2011 noin 10 euroa hiilidioksiditonnia kohti.

Lokakuun puolivälissä 2011 Pohjoismaiden vesivarannot olivat noin 4 TWh keskimääräistä suuremmat ja 19 TWh yli vuoden 2010 vastaavan tason.

Venäjä

Venäjällä sähkön tukkumarkkinat on vapautettu vuoden 2011 alusta lähtien. Kaikki sähköntuotantoyhtiöt myyvät edelleen kotitalouksien kulutusta vastaavan osan sähköntuotannostaan ja kapasiteetistaan säännellyillä hinnoilla.

Venäjän hallitus hyväksyi vuoden 2011 alusta uudet kapasiteettimarkkinoita koskevat säännöt. Vuoden 2007 jälkeen investointivelvoitesopimusten (CSA – ”uusi kapasiteetti”) perusteella rakennetulle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan. Takuuhinnat on määritelty riittävän investointituoton varmistamiseksi. Kapasiteettimaksut hallituksen investointivelvoitesopimukseen kuulumattomalle kapasiteetille määräytyvät huutokaupalla (CCS – ”vanha kapasiteetti”).

Joulukuussa 2010 pidettiin ensimmäinen uusien sääntöjen mukainen kapasiteettimarkkinoiden huutokauppa vanhalle kapasiteetille. Uusien sääntöjen mukaan vanhalle kapasiteetille huutokaupassa määräytyvät kapasiteettimaksut perustuvat kulloinkin käytettävissä olevaan kapasiteettiin eivätkä laitoksen nimellistehoon. Tämä vähentää vanhan kapasiteetin kapasiteettimaksuja CHP-laitosten osalta erityisesti kesän aikana. Alkuperäinen suunnitelma järjestää vuoden 2011 viimeisellä neljänneksellä huutokauppa vuosille 2012–2015 on muuttunut; huutokauppa koskee nyt vain vuotta 2012.

OAo Fortumin uusi kapasiteetti (CSA) tulee valmistuttuaan olemaan tärkeä vakaan tuloskasvun tekijä Venäjällä. Tuotantovolyymien kasvu tuo lisää myyntituloja ja uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan huomattavasti korkeampia kapasiteettimaksuja kuin vanhalle kapasiteetille. Hinta kuitenkin vaihtelee ajankohdan sekä voimalaitosten iän, sijainnin, koon ja tyypin mukaan. Ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä kapasiteettitulot vanhasta kapasiteetista ovat korkeammat kuin toisella ja kolmannella neljänneksellä. Uuden kapasiteetin tuotto on taattu, mutta voi vaihdella jonkin verran, sillä se on sidottu Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioihin, joiden maturiteetti on 8–10 vuotta. Meneillään olevan investointiohjelman valmistumisen jälkeen Fortumin tavoitteena on tuottaa positiivista taloudellista lisäarvoa Russia-divisioonassa.

Fortum on nopeuttanut OAo Fortumin investointiohjelmaa parantuneen kysynnän ja Venäjän kapasiteettimarkkinoiden kehittymisen johdosta ja suunnittelee ottavansa viimeiset uudet yksiköt käyttöön vuoden 2014 loppuun mennessä. Investointiohjelman loppuosan arvo syyskuun lopun 2011

valuuttakursseilla laskettuna on arviolta 1,1 miljardia euroa lokakuusta 2011 eteenpäin. Ensimmäisten kahden uuden yksikön kapasiteettimyynti alkoi helmikuun 2011 alussa ja kesäkuussa 2011. Kolmas uusi yksikkö otettiin kaupalliseen käyttöön Tobolskissa 1.10.2011.

Kaasun keskimääräinen säännelty hinta nousi 15 % vuoden alusta vuoden 2010 keskimääräiseen hintaan verrattuna. Kaasun säännellyn hinnan odotetaan pysyvän muuttumattomana vuoden 2011 loppuun. Säännelty osa sähkön hinnasta on sidottu säänneltyyn kaasun hintaan ja inflaatioon vuositasolla.

Käyttöomaisuusinvestoinnit ja -myynnit

Tällä hetkellä Fortum arvioi käyttöomaisuusinvestoinneikseen vuonna 2011 noin 1,5 miljardia euroa ja vuonna 2012 noin 1,6–1,8 miljardia euroa. Lukuihin ei sisälly mahdollisia yritysostoja. Fortumin käyttöomaisuusinvestointien vuositasoksi 2013–2014 on arvioitu yhteensä 1,1–1,4 miljardia euroa. Pääasiallinen syy korkeampiin käyttöomaisuusinvestointeihin vuosina 2011–2012 on Venäjän investointiohjelman aikataulun nopeuttaminen. Vuosittaisten kunnossapito- ja tuottavuusinvestointien arvioidaan olevan vuonna 2011 noin 500–550 miljoonaa euroa eli lähellä poistojen tasoa.

Maaliskuussa 2011 Fortum myi Tukholman ulkopuolella sijaitsevat kaukolämpöliiketoimintonsa. Kauppahinta oli noin 220 miljoonaa euroa. Lisäksi Fortum saattoi huhtikuussa päätökseen kaupan, jolla yhtiö myi 25 %:n omistusosuutensa Suomen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:stä. Kauppahinta oli 325 miljoonaa euroa.

Verotus

Fortumin vuoden 2011 veroasteeksi arvioidaan 19–21 %, kun osakkuus- ja yhteisyritysten tulosta, verovapaita myyntivoittoja ja muita kertaluonteisia eriä ei huomioida.

Suomessa lämmöntuotannossa käytettävien polttoaineiden sekä sähkön verotusta kiristettiin huomattavasti 1.1.2011 alkaen. Veronkorotukset heijastuvat vastaavasti lämmön ja sähkön vähittäishintoihin.

Ruotsin hallitus korotti lisäksi vesivoiman kiinteistöveroja vuoden 2011 alusta. Veronkorotuksesta aiheutuvat lisäkulut ovat arviolta noin 15 miljoonaa euroa vuonna 2011.

Suojaukset

Syyskuun 2011 lopussa Power-divisioonan arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa noin 65 % oli suojattu noin 47 euroon/MWh loppuvuodeksi 2011. Kalenterivuodeksi 2012 divisioonan arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu noin 55 % noin 47 euroon/MWh. Ja edelleen kalenterivuodeksi 2013 divisioonan arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu noin 25 % noin 46 euroon/MWh.

Fortumin Power-divisioonan pohjoismainen suojaushinta ei sisällä lämpövoimatuotannon marginaalin suojausta. Suojausasteeseen eivät myöskään sisälly Fortumin hiililauhdevoiman fyysiset volyymit ja suojaukset eivätkä divisioonan tuonnit Venäjältä.

Raportoidut suojausasteet voivat vaihdella huomattavasti Fortumin sähköjohdannaismarkkinoilla tekemien toimenpiteiden mukaan. Suojaukset tehdään pääasiassa johdannais sopimuksilla, suurimmaksi osaksi Nord Poolin termiineillä.

Kannattavuus

Fortumin Power-divisioonan sähkön tukkumyyntihintaan Pohjoismaissa vaikuttavat muun muassa suojausasteet, suojaushinta, spot-hinnat, Fortumin joustavan tuotantorakenteen käytettävyys ja käyttö sekä valuuttakurssivaihtelut. Jos sähköntuotantolähteiden suhteellisissa osuuksissa

tapahtuvien muutosten potentiaalisia vaikutuksia ei oteta huomioon, 1 euron muutos megawattituntia kohti Power-divisioonan sähkön tukkumyyntihinnassa Pohjoismaissa johtaa noin 45 miljoonan euron muutokseen Fortumin vuotuisessa vertailukelpoisessa liikevoitossa. Lisäksi Power-divisioonan vertailukelpoiseen liikevoittoon vaikuttavat mahdollinen lämpövoimatuotannon määrä ja siitä saatava tuotto.

Fortum uskoo, että sekä uusille että vanhoille ydinvoimaloille saatetaan esittää uusia turvallisuusvaatimuksia lähitulevaisuudessa. Vuonna 2011 Power-divisioonan kustannusten arvioidaan pysyvän suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 2010, lukuun ottamatta Ruotsin kruunun kurssivaihteluita ja Ruotsin vesivoiman kiinteistöveron vaikutuksia. Venäjän sähköntuontisopimuksen päättymisen vaikutuksen arvioidaan olevan noin -40 miljoonaa euroa koko vuoden 2011 osalta. Power-divisioonan vertailukelpoisen liikevoiton odotetaan painottuvan enemmän loppuvuoteen vuoden 2010 tulokseen verrattuna. Tähän vaikuttavat pääasiassa ydinvoiman korkeampi käytettävyys ja vesivoimavolyymien kasvaminen.

Suomessa vuoden 2012 budjettiehdotus ei sisällä windfall- eikä uraaniveroja, joiden mahdollisen käyttöönoton selvittämistä Suomen hallitus esitti aiemmin tänä vuonna ohjelmassaan.

Ydinjätteen maksut ja vakuudet päivitetään Ruotsin lainsäädännön mukaisesti säännöllisin väliajoin. Seuraava jakso kattaa vuodet 2012–2014. Ruotsin ydinturvallisuusviranomaisen on siksi lähettänyt esityksen, joka ennakoiki maksujen nousua. Hallitus päättää maksuista ja vakuista vuoden 2011 loppuun mennessä.

Fortumin tuloskehitys on ollut vakaata. Yhtiö on toiminut aktiivisesti tuloksellisuuden varmistamiseksi ja säilyttänyt taloudellisen asemansa vahvana epävakaaassa ja haastavassa toimintaympäristössä. Fortumin vahva tase sekä joustava, kustannustehokas ja ilmastomyönteinen tuotantorakenne luovat vankan perustan tulevaisuudelle.

*Espoo, 19.10.2011
Fortum Oyj
Hallitus*

Lisätietoja:

*Tapio Kuula, toimitusjohtaja, puh. +358 10 452 4112
Juha Laaksonen, talousjohtaja, puh. +358 10 452 4519*

Fortumin sijoittajasuhteet, Sophie Jolly, +358 10 453 2552 ja Rauno Tiihonen, +358 10 453 6150 / investors@fortum.com

Tiivistetty osavuositarkastus on laadittu EU:ssa hyväksytyyn IAS 34, Osavuositarkastukset-standardin mukaisesti. Osavuositarkastusta ei ole tilintarkastettu.

Fortumin varsinainen yhtiökokous on tarkoitus pitää 11.4.2012, ja mahdolliset vuodelle 2012 suunnitellut osingonjakoon liittyvät päivämäärät ovat:

- osingon irtoamispäivä 12.4.2012,
- osingonjaon täsmäytyspäivä 16.4.2012 ja
- osingon maksupäivä 23.4.2012.

Fortumin vuoden 2011 tilinpäätös ja toimintakertomus julkaistaan viimeistään viikolla 12.

Tulostiedotus vuonna 2012:

- tilinpäätöstiedote vuodelle 2011 julkaistaan 1.2.2012 noin klo 9.00.
- osavuositarkastus tammi–maaliskuulta julkaistaan 26.4.2012 noin klo 9.00.
- osavuositarkastus tammi–kesäkuulta julkaistaan 19.7.2012 noin klo 9.00.
- osavuositarkastus tammi–syyskuulta julkaistaan 19.10.2012 noin klo 9.00.

Jakelu:
NASDAQ OMX Helsinki
Keskeiset tiedotusvälineet
www.fortum.fi

Osavuositarkastukseen liittyvää lisätietoa, mukaan lukien vuosineljänneksitaulukot, on Fortumin verkkosivuilla osoitteessa www.fortum.com/sijoittajat.

Osavuositarkastuksen taulukot

	Sivu
Lyhennetty konsernin tuloslaskelma	25
Lyhennetty konsernin tase	27
Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	28
Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma	29
Nettovelan muutokset ja tunnusluvut	30
Konsernin lyhennetyn osavuositarkastuksen liitetiedot	31
Tunnuksien laskentakaavat	46
Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat	48
Tuotanto- ja myyntivolyymit	49

Lyhennetty konsernin tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Liikevaihto	4	1 144	1 152	4 494	4 394	6 296	6 396
Muut tuotot		18	30	51	85	108	74
Materiaalit ja palvelut		-438	-475	-1 907	-1 936	-2 846	-2 817
Henkilöstökulut		-116	-116	-387	-374	-507	-520
Poistot ja arvonalentumiset	4,12,13	-147	-140	-451	-416	-563	-598
Muut kulut		-164	-149	-506	-461	-655	-700
Vertailukelpoinen liikevoitto		297	302	1 294	1 292	1 833	1 835
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		17	10	529	95	-125	309
Liikevoitto		314	312	1 823	1 387	1 708	2 144
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	4, 14	-2	10	72	41	62	93
Korkokulut		-74	-48	-206	-140	-197	-263
Korkotuotot		13	18	43	53	72	62
Johdannaisten käyvän arvon muutokset		1	1	-2	20	12	-10
Muut rahoituserät - netto		-12	-8	-34	-31	-42	-45
Rahoitustuotot ja -kulut		-72	-37	-199	-98	-155	-256
Voitto ennen veroja		240	285	1 696	1 330	1 615	1 981
Tuloverot	9	-46	-45	-278	-236	-261	-303
Kauden voitto		194	240	1 418	1 094	1 354	1 678
Jakautuminen:							
Emoyhtiön omistajille		198	247	1 348	1 069	1 300	1 579
Määräysvallattomille omistajille		-4	-7	70	25	54	99
		194	240	1 418	1 094	1 354	1 678
Osakekohtainen tulos (euroa per osake)	10						
Laimentamaton		0,23	0,27	1,52	1,20	1,46	1,78
Laimennettu		0,23	0,27	1,52	1,20	1,46	1,78

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen liikevoitto	297	302	1 294	1 292	1 833	1 835
Kertaluonteiset erät (luovutusvoitot ja -tappiot)	0	36	275	86	93	282
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	23	-16	272	5	-216	51
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	-6	-10	-18	4	-2	-24
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	17	10	529	95	-125	309
Liikevoitto	314	312	1 823	1 387	1 708	2 144

Lyhennetty konsernin laaja tuloslaskelma

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	2009
Kauden voitto	194	240	1 418	1 094	1 354	1 351
Muut laajan tuloksen erät						
Kassavirran suojaukset						
Käyvän arvon muutokset	48	39	193	-119	-583	-195
Siirrot tuloslaskelmaan	68	-15	399	-18	1	-218
Siirrot vaihto-omaisuuteen/aineellisiin hyödykkeisiin	-10	2	-16	-6	-16	-4
Verot	-26	-5	-149	34	151	108
Nettosijoitusten suojaus						
Käyvän arvon muutokset	0	-20	2	-30	-1	-25
Verot	0	5	0	8	0	6
Myytavissä olevat rahoitusvarat						
Käyvän arvon muutokset	0	-1	-1	-1	0	0
Muuntoerot	-233	-189	-241	255	344	21
Osuus osakkuusyritysten muista laajan tuloksen eristä ¹⁾	-1	19	0	-61	-69	-37
Muut muutokset	-1	-1	6	0	-16	1
Muut laajan tuloksen erät, verojen jälkeen	-155	-166	193	62	-189	-343
Laaja tulos yhteensä	39	74	1 611	1 156	1 165	1 008
Laajan tuloksen jakautuminen						
Emoyhtiön omistajille	55	79	1 558	1 093	1 064	971
Määräysvallattomille omistajille	-16	-5	53	63	101	37
	39	74	1 611	1 156	1 165	1 008
1) Josta Hafslund ASA:n omistamien REC:n osakkeiden käyvän arvon muutosta ml. muuntoerot	0	16	0	-69	-77	-37

Lyhennetty konsernin tase

milj. euroa	Liite	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
VARAT				
Pitkäaikaiset varat				
Aineettomat hyödykkeet	12	393	382	421
Rakennukset, koneet ja kalusto	13	14 589	14 193	14 621
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	4, 14	1 961	2 130	2 161
Osuus valtion ydinjätehuoltorahastosta	17	646	616	625
Varat etuus pohjaisista eläkejärjestelyistä		67	66	62
Muut pitkäaikaiset sijoitukset		71	70	72
Laskennalliset verosaamiset		148	57	141
Johdannaisinstrumentit	6	321	232	183
Pitkäaikaiset korolliset saamiset		1 142	1 109	1 149
Pitkäaikaiset varat yhteensä		19 338	18 855	19 435
Lyhytaikaiset varat				
Vaihto-omaisuus		471	455	387
Johdannaisinstrumentit	6	291	128	148
Myyntisaamiset ja muut saamiset		724	784	1 284
Pankkitalletukset		119	9	271
Rahat ja pankkisaamiset		566	971	285
Likvidit varat	16	685	980	556
Myytavissä olevat pitkäaikaiset varat	7	-	-	154
Lyhytaikaiset varat yhteensä		2 171	2 347	2 529
Varat yhteensä		21 509	21 202	21 964
OMA PÄÄOMA				
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma				
Osakepääoma	15	3 046	3 046	3 046
Ylikurssirahasto		73	73	73
Kertyneet voittovarot		5 754	5 155	5 448
Muut oman pääoman erät		57	-35	-357
Yhteensä		8 930	8 239	8 210
Määräysvallattomat omistajat		490	497	532
Oma pääoma yhteensä		9 420	8 736	8 742
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen vieras pääoma				
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	16	6 901	6 464	6 520
Johdannaisinstrumentit	6	160	157	238
Laskennalliset verovelat		1 885	1 810	1 725
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	17	646	616	625
Muut varaukset	18	212	231	239
Eläkevelvoitteet		28	22	20
Muu pitkäaikainen vieras pääoma		468	468	471
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		10 300	9 768	9 838
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	16	713	1 124	862
Johdannaisinstrumentit	6	229	619	1 207
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma		847	955	1 265
Myytavissä oleviin pitkäaikaisiin varoihin liittyvä vieras pääoma	7	-	-	50
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		1 789	2 698	3 384
Vieras pääoma yhteensä		12 089	12 466	13 222
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä		21 509	21 202	21 964

Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

milj. euroa	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarat		Muut oman pääoman erät			Emoyhtiön omistajat	Määräys- vallattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
			Kertyneet voittovarat	Muuntoerot	Kassavirta- a- suojaus- erät	Muut laajan tuloksen erät	Muut laajan tuloksen erät osakkuus- yhtiöissä			
Oma pääoma 31.12.2010	3 046	73	5 726	-278	-419	0	62	8 210	532	8 742
Kauden tulos			1 348					1 348	70	1 418
Muuntoerot				-215	-2		-2	-219	-22	-241
Kauden muut laajan tuloksen erät			9		422	1	-3	429	5	434
Laaja tulos yhteensä			1 357	-215	420	1	-5	1 558	53	1 611
Osingonjako			-888					-888		-888
Osingonjako määräysvallattomille omistajille								0	-21	-21
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä			52			-2		50	-74	-24
Oma pääoma 30.9.2011	3 046	73	6 247	-493	1	-1	57	8 930	490	9 420
Oma pääoma 31.12.2009	3 046	73	5 329	-567	21	1	131	8 034	457	8 491
Kauden tulos			1 069					1 069	25	1 094
Muuntoerot				211	1		11	223	44	267
Kauden muut laajan tuloksen erät			1		-105	-23	-72	-199	-6	-205
Laaja tulos yhteensä			1 070	211	-104	-23	-61	1 093	63	1 156
Osingonjako			-888					-888		-888
Osingonjako määräysvallattomille omistajille								0	-22	-22
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä								0	-1	-1
Oma pääoma 30.9.2010	3 046	73	5 511	-356	-83	-22	70	8 239	497	8 736
Oma pääoma 31.12.2009	3 046	73	5 329	-567	21	1	131	8 034	457	8 491
Kauden tulos			1 300					1 300	54	1 354
Muuntoerot				289	3		14	306	55	361
Kauden muut laajan tuloksen erät			-15		-443	-1	-83	-542	-8	-550
Laaja tulos yhteensä			1 285	289	-440	-1	-69	1 064	101	1 165
Osingonjako			-888					-888		-888
Osingonjako määräysvallattomille omistajille								0	-22	-22
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä								0	-4	-4
Oma pääoma 31.12.2010	3 046	73	5 726	-278	-419	0	62	8 210	532	8 742

Muuntoerot

Muuntoerot vaikuttivat emoyhtiön omistajille kuuluvaan osuuteen omasta pääomasta -219 miljoonaa euroa vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana (I-III/2010: 223) sisältäen Ruotsin ja Norjan kruunujen sekä Venäjän ruplan nettovaikutuksen yhteensä -206 miljoonaa euroa kolmella ensimmäisellä neljänneksellä (I-III/2010: 216).

Ulkomaisten tytäryhtiöiden tilinpäätöstiedot muunnetaan euroiksi käyttäen tuloslaskelman osalta keskimurssia ja taseen osalta tilinpäätöspäivän kurssia. Kurssiero, joka syntyy muunnosta euroiksi, kirjataan omaan pääomaan. Katso lisätietoja käytetyistä kursseista liitetiedosta 8 Valuuttakurssit.

Kassavirtasuojaukset

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus kassavirtasuojauksen käyvän arvon muutoksista oli 420 miljoonaa euroa vuoden 2011 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä (I-III/2010: -104), ja se liittyi lähinnä sähkön hinnan suojaamiseen. Kun sähkön hinta on alhaisempi/korkeampi kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on positiivinen/negatiivinen.

Osingonjako

Vuoden 2010 osingonjaosta päätettiin yhtiökokouksessa 31.3.2011. Osinko maksettiin 12.4.2011.

Vuoden 2009 osingonjaosta päätettiin yhtiökokouksessa 25.3.2010.

Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma

milj. euroa	Liite	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Liiketoiminnan rahavirta							
Kauden voitto		194	240	1 418	1 094	1 354	1 678
Oikaisuerät:							
Verot		46	45	278	236	261	303
Rahoitustuotot ja -kulut		72	37	199	98	155	256
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta		2	-10	-72	-41	-62	-93
Poistot ja arvonalentumiset		147	140	451	416	563	598
Liikevoitto ennen poistoja (Käyttökate)		461	452	2 274	1 803	2 271	2 742
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		-31	-25	-600	-98	124	-378
Saadut korot		15	17	48	55	66	59
Maksetut korot		-57	-27	-227	-160	-234	-301
Saadut osingot		7	2	108	53	62	117
Rahoituserät ja toteutuneet kurssierot		35	-118	-219	-397	-535	-357
Maksetut välittömät verot		-104	-93	-362	-248	-355	-469
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		326	208	1 022	1 008	1 399	1 413
Käyttöpääoman muutos	19	-49	65	119	208	38	-51
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		277	273	1 141	1 216	1 437	1 362
Investointien rahavirta							
Investoinnit käyttöomaisuuteen	19	-361	-216	-864	-702	-1 134	-1 296
Hankitut osakkeet	19	-24	-7	-44	-8	-28	-64
Käyttöomaisuuden myynnit		8	0	11	3	7	15
Myydyt osakkeet	19	29	18	474	140	147	481
Muiden sijoitusten muutos		-18	-7	75	-60	-94	41
Investointien rahavirta yhteensä		-366	-212	-348	-627	-1 102	-823
Rahavirta ennen rahoitusta							
		-89	61	793	589	335	539
Rahoituksen rahavirta							
Pitkäaikaisten velkojen nostot		43	698	951	822	924	1 053
Pitkäaikaisten velkojen lyhennykset		-8	-358	-305	-389	-912	-828
Lyhytaikaisten velkojen muutos		-60	-63	-393	-43	191	-159
Osingonjako emoyhtiön omistajille		-	-	-888	-888	-888	-888
Muut rahoituserät		6	-13	-14	-32	-25	-7
Rahoituksen rahavirta yhteensä		-19	264	-649	-530	-710	-829
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos							
		-108	325	144	59	-375	-290
Likvidit varat kauden alussa		811	694	556	890	890	980
Likvidien varojen kurssimuutokset		-18	-39	-15	31	41	-5
Likvidit varat kauden lopussa		685	980	685	980	556	685

Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua

Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua sisältää pääasiassa johdannaisten realisoitumattomat käyvän arvon muutokset sekä liiketoiminnan rahavirrasta oikaistut luovutusvoitot. Luovutustulot käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynneistä, 485 miljoonaa euroa vuoden 2011 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä (I-III/2010: 143), esitetään kokonaisuudessaan investointien rahavirrassa.

Toteutuneet kurssierot ja muut rahoituserät

Toteutuneet kurssierot -215 miljoonaa euroa vuoden 2011 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä (I-III/2010: -394), aiheutuvat pääasiassa Fortumin ruotsalaisten tytäryritysten kruunumääräisestä rahoituksesta sekä siitä, että konsernin pääasiallinen ulkoinen rahoitus on euroissa. Toteutuneet kurssierot johtuvat valuuttatermiineistä, joilla suojataan sisäisiä lainoja. Suurin osa näistä termiineistä erääntyy 12 kk sisällä.

Nettovelan muutokset

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Nettovelka kauden alussa	6 783	6 506	6 826	5 969	5 969	6 608
Muuntoerot	-29	124	-90	196	244	-42
Käyttökate	461	452	2 274	1 803	2 271	2 742
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua sekä maksetut rahoituskulut ja verot	-135	-244	-1 252	-795	-872	-1 329
Käyttöpääoman muutos	-49	65	119	208	38	-51
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-361	-216	-864	-702	-1 134	-1 296
Yrityshankinnat	-24	-7	-44	-8	-28	-64
Yritys- ja käyttöomaisuusmyynnit	37	18	485	143	154	496
Muutos korollisissa saamisissa	-18	-7	75	-60	-94	41
Osingot	-	-	-888	-888	-888	-888
Muut rahoitustoiminnot	6	-13	-14	-32	-25	-7
Nettorahavirta (- nettovelan kasvu)	-83	48	-109	-331	-578	-356
Joukkovelkakirjojen käypien arvojen muutos ja arvostus jaksotettuun hankintamenuun	92	26	84	112	35	7
Nettovelka kauden lopussa	6 929	6 608	6 929	6 608	6 826	6 929

Tunnusluvut

	30.9.2011	30.6.2011	31.3.2011	31.12.2010	30.9.2010	30.6.2010	31.3.2010	Edelliset 12kk
Käyttökate, milj. euroa	2 274	1 813	1 049	2 271	1 803	1 351	861	2 742
Vertailukelpoinen käyttökate, milj. euroa	1 745	1 301	798	2 396	1 708	1 266	788	2 433
Tulos/osake (laimentamaton), euroa	1,52	1,29	0,76	1,46	1,20	0,93	0,63	1,78
Sijoitettu pääoma, milj. euroa	17 034	16 998	16 560	16 124	16 324	15 862	15 642	N/A
Korollinen nettovelka, milj. euroa	6 929	6 783	6 367	6 826	6 608	6 506	5 679	N/A
Käyttöomaisuus- ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin, milj. euroa	962	572	205	1 249	750	513	216	1 461
Käyttöomaisuusinvestoinnit, milj. euroa	899	533	167	1 222	723	493	196	1 398
Sijoitetun pääoman tuotto, % ¹⁾	14,3	16,1	19,1	11,6	12,2	14,3	18,7	13,5
Oman pääoman tuotto, % ¹⁾	19,1	22,0	26,9	15,7	16,6	19,3	25,7	18,5
Nettovelka/käyttökate ¹⁾	2,4	2,2	1,8	3,0	2,8	2,5	1,7	2,5
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate ¹⁾	3,0	2,6	2,0	2,8	2,9	2,6	1,8	2,8
Korkokate	11,2	14,8	19,0	13,7	15,9	18,7	24,2	10,7
Korkokate sisältäen aktivoidut vieraan pääoman menot	9,1	12,0	15,1	10,0	11,4	13,7	18,7	8,6
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta/korollinen nettovelka, % ¹⁾	20,7	24,2	34,8	20,5	22,3	28,8	44,9	20,4
Velkaantumisaste, %	74	72	72	78	76	75	67	N/A
Oma pääoma/osake, euroa	10,05	9,93	9,30	9,24	9,27	9,19	8,96	N/A
Omavaraisuusaste, %	44	44	39	40	41	42	40	N/A
Henkilöstön lukumäärä	11 041	11 342	10 976	10 585	10 865	11 406	11 290	N/A
Henkilöstö keskimäärin	11 062	11 030	10 913	11 156	11 302	11 393	11 435	N/A
Osakkeiden lukumäärä keskimäärin, 1 000 osaketta	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367
Rekisteröityjen osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	N/A

1) Neljänneksen luvut on muutettu vastaamaan vuositason lukuja, lukuunottamatta vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä. Tunnuslukujen laskentakaavat ovat liitetiedossa 27.

Konsernin lyhennetyn osavuositiedon liitetiedot

1. Laadintaperusta

Konsernin lyhennetty osavuositiedon on laadittu EU:ssa käytönotettua kansainvälistä (IAS) 34 Osavuositiedot -standardia noudattaen. Osavuositiedosta tulee lukea yhdessä vuoden 2010 tilinpäätöksen kanssa. Osavuositiedosta ei ole tilintarkastettu.

2. Laadintaperiaatteet

Noudatetut laadintaperiaatteet ovat yhtenevät konsernin tilinpäätöksessä 2010 noudattamien periaatteiden kanssa seuraavaa muutosta lukuunottamatta.

Vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä Fortum on muuttanut osakkuusyhtiö Hafslundin kirjausperiaatteitaan. Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti Hafslundin tulos REC-omistus mukaanlukien sisältyy Fortumin lukuihin edellisen neljänneksen julkaistujen lukujen perusteella, sillä tavallisesti Hafslundin viimeisin osavuositiedon ei ole vielä saatavilla konsernitilinpäätöstä tehdessä. Jos Hafslund myy tai alaskirjaa osuuttaan REC:ssä, Fortum kirjaa myynnistä muodostuvat myyntivoitot / -tappiot tai alaskirjauksesta aiheutuvan tappion Hafslundin viimeisimmän käytettävissä olevan neljänneksen tietoihin perustuen.

3. Kriittiset tilinpäätösarviot ja harkinnat

Osavuositiedon laatiminen edellyttää, että yhtiön johto tekee arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoitujen varojen ja velkojen sekä tuottojen ja kulujen määriin. Toteutuneet tulokset saattavat olla erilaisia näihin arvioihin verrattuna.

Tämän osavuositiedon laatimisen yhteydessä johdon tekemät merkittävät konsernin laadintaperiaatteisiin ja keskeisimpiin epävarmuustekijöihin liittyneet arviot ovat samoja, joita sovellettiin vuositilinpäätöksessä 2010.

4. Tiedot segmenteittäin

Liikevaihto						
milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Sähkönmyynti ilman välillisiä veroja	723	743	2 551	2 569	3 615	3 597
Lämmön myynti	173	186	1 128	1 059	1 596	1 665
Sähkön siirto	188	184	689	648	912	953
Muut myynnit	60	39	126	118	173	181
Yhteensä	1 144	1 152	4 494	4 394	6 296	6 396

Liikevaihto segmenteittäin						
milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power ¹⁾	560	584	1 827	1 950	2 702	2 579
- josta sisäistä	35	-10	-92	-144	-281	-229
Heat ¹⁾	212	220	1 259	1 172	1 770	1 857
- josta sisäistä	2	1	2	-3	-8	-3
Russia	156	137	646	550	804	900
- josta sisäistä	-	-	-	-	-	-
Distribution	203	196	729	676	963	1 016
- josta sisäistä	3	3	11	10	18	19
Electricity Sales ¹⁾	139	305	695	1 269	1 798	1 224
- josta sisäistä	11	20	82	100	158	140
Muut ¹⁾	27	23	76	44	51	83
- josta sisäistä	3	35	120	96	169	193
Nord Pool netotus ²⁾	-99	-264	-615	-1 208	-1 736	-1 143
Eliminoinnit	-54	-49	-123	-59	-56	-120
Yhteensä	1 144	1 152	4 494	4 394	6 296	6 396

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Poolilta netotetaan konsernitason ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Vertailukelpoinen liikevoitto segmentteittäin

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power	268	267	850	962	1 298	1 186
Heat	-14	-12	182	153	275	304
Russia	-16	-16	39	-9	8	56
Distribution	62	61	246	216	307	337
Electricity Sales	4	11	25	8	11	28
Muut	-7	-9	-48	-38	-66	-76
Yhteensä	297	302	1 294	1 292	1 833	1 835

Liikevoitto segmentteittäin

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power	273	256	1 033	1 003	1 132	1 162
Heat	-10	-15	280	179	303	404
Russia	-16	14	39	37	53	55
Distribution	60	62	437	228	321	530
Electricity Sales	6	12	9	6	46	49
Muut	1	-17	25	-66	-147	-56
Yhteensä	314	312	1 823	1 387	1 708	2 144

Kertaluonteiset erät segmentteittäin

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power	0	5	2	6	6	2
Heat ¹⁾	0	0	79	22	29	86
Russia	0	30	0	46	45	-1
Distribution ²⁾	0	1	193	12	12	193
Electricity Sales	0	-	1	-	-	1
Muut	0	0	0	0	1	1
Yhteensä	0	36	275	86	93	282

1) Kertaluonteiset erät Heat-segmentissä vuoden 2011 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä sisältävät noin 80 miljoonan euron myyntivoiton, joka kirjattiin Tukholman alueen ulkopuolella sijaitsevien kaukolämpö- ja lämmöntuotantolaitosten myynnistä.

2) Kertaluonteiset erät Distribution-segmentissä vuoden 2011 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä sisältävät 192 miljoonan euron myyntivoiton, joka kirjattiin Fingrid Oyj:n osakkeiden myynnistä.

Kertaluonteiset erät sisältävät pääasiassa luovutusvoittoja.

Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power ¹⁾	5	-16	181	35	-172	-26
Heat	4	-3	19	4	-1	14
Russia	-	-	-	-	-	-
Distribution	-2	0	-2	0	2	0
Electricity Sales	2	1	-17	-2	35	20
Muut	8	-8	73	-28	-82	19
Yhteensä	17	-26	254	9	-218	27

1) Sisältää Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuteen kohdistuvan kirjanpitoikäisyyden vaikutukset, yhteensä milj. euroa:

III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
-6	-10	-18	4	-2	-24

Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät sisältävät pääasiassa niiden tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisinstrumenttien vaikutuksen, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa IAS 39 mukaisesti. Muut-segmentti sisältää pääosin erät, jotka syntyvät suojauslaskennan statuksen muuttuessa konsernitasolla. Power-segmenttiin sisältyy kirjanpitoikäisyyden vaikutus, joka aiheutuu siitä, että IFRIC 5:n mukaan Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua varauksen määrää taseessa.

Vertailukelpoinen käyttökate segmentteittäin

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power	295	293	931	1 036	1 398	1 293
Heat	32	34	326	290	462	498
Russia	10	5	119	54	94	159
Distribution	108	106	385	348	485	522
Electricity Sales	4	11	26	10	13	29
Muut	-5	-7	-42	-30	-56	-68
Yhteensä	444	442	1 745	1 708	2 396	2 433

Poistot ja arvonalentumiset segmenteittäin

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power	27	26	81	74	100	107
Heat	46	46	144	137	187	194
Russia	26	21	80	63	86	103
Distribution	46	45	139	132	178	185
Electricity Sales	0	0	1	2	2	1
Muut	2	2	6	8	10	8
Yhteensä	147	140	451	416	563	598

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta segmenteittäin

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power ^{1), 2)}	-11	-4	-27	-27	-25	-25
Heat	3	3	12	22	31	21
Russia	0	1	38	10	8	36
Distribution	0	2	11	13	19	17
Electricity Sales	0	0	1	1	1	1
Muut	6	8	37	22	28	43
Yhteensä	-2	10	72	41	62	93

1) Sisältää kirjanpitoikäistelyn vaikutukset, jotka johtuvat Fortumin osakkuusyhtiöiden osuuksista suomalaisissa ja ruotsalaisissa ydinjätehuoltorahoissa, yhteensä milj. euroa:

	-2	0	-5	0	0	-5
--	----	---	----	---	---	----

2) Suurin osa Power-segmentin osakkuusyhtiöistä on tuotantoyhtiöitä, joilta Fortum ostaa sähköä omakustannushintaan, johon sisältyvät korot, valmisteverot ja välittömät verot.

Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä segmenteittäin

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Power	876	898	912
Heat	146	159	159
Russia	433	418	423
Distribution	96	212	217
Electricity Sales	8	13	13
Muut	402	430	437
Yhteensä	1 961	2 130	2 161

Investoinnit käyttöomaisuuteen segmenteittäin

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power	31	27	83	62	97	118
Heat	63	66	171	187	304	288
Russia	195	84	462	342	599	719
Distribution	73	51	169	127	213	255
Electricity Sales	0	0	4	0	0	4
Muut	4	2	10	5	9	14
Yhteensä	366	230	899	723	1 222	1 398
Josta aktivoituja vieraan pääoman menoja	13	13	37	34	45	48

Bruttoinvestoinnit osakkeisiin segmenteittäin

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Power	-	5	17	25	25	17
Heat	-	1	22	1	1	22
Russia	24	-	24	-	-	24
Distribution	-	-	-	-	0	0
Electricity Sales	-	-	-	-	-	-
Muut	-	1	0	1	1	0
Yhteensä	24	7	63	27	27	63

Bruttoinvestoinnit osakkeisiin vuoden 2011 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä muodostuvat Teollisuuden Voimalle annettavasta osakepääoman lisäyksestä. Katso liitetieto 14. Tammikuussa 2011 Heat-segmentti hankki kaksi puolalaista yhtiötä ja Russia-segmentin bruttoinvestoinnit osakkeisiin vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä on lisäinvestointi OAO Fortumin osakkeisiin. Katso liitetieto 7.

Sidottu pääoma segmenteittäin

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Power	5 956	5 818	5 806
Heat	3 934	4 021	4 182
Russia	3 009	2 522	2 817
Distribution	3 463	3 560	3 683
Electricity Sales	43	55	210
Muut	442	238	29
Yhteensä	16 847	16 214	16 727

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto segmenteittäin

%	Edelliset 12kk	31.12.2010
Power	19,5	22,3
Heat	8,1	7,7
Russia	3,2	0,7
Distribution	9,9	9,3
Electricity Sales	30,5	9,3
Muut	-7,6	-7,7

Sidotun pääoman tuotto segmenteittäin

%	Edelliset 12kk	31.12.2010
Power	19,2	19,5
Heat	10,6	8,4
Russia	3,2	2,4
Distribution	15,3	9,7
Electricity Sales	48,5	38,4
Muut	-4,5	-48,2

Sidotun pääoman tuotto on laskettu jakamalla vuotuisen liikevoiton ja 'Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta' -erän summa keskimääräisellä sidotulla pääomalla. Keskimääräinen sidottu pääoma on laskettu käyttämällä avaavan taseen ja kunkin neljänneksen lopun arvoja.

Varat segmenteittäin

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Power	6 825	6 820	6 934
Heat	4 245	4 373	4 733
Russia	3 390	2 835	3 173
Distribution	3 956	4 024	4 207
Electricity Sales	255	323	663
Muut	673	599	723
Eliminoinnit	-252	-236	-576
Sidottuun pääomaan sisältyvät varat	19 092	18 738	19 857
Korolliset saamiset	1 157	1 161	1 208
Laskennalliset verosaamiset	148	57	141
Muut varat	427	266	202
Likvidit varat	685	980	556
Varat yhteensä	21 509	21 202	21 964

Vieras pääoma segmenteittäin

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Power	869	1 002	1 128
Heat	311	352	551
Russia	381	313	356
Distribution	493	464	524
Electricity Sales	212	268	453
Muut	231	361	694
Eliminoinnit	-252	-236	-576
Sidottuun pääomaan sisältyvä vieras pääoma	2 245	2 524	3 130
Laskennalliset verovelat	1 885	1 810	1 725
Muu vieras pääoma	345	544	985
Sijoitettuun pääomaan sisältyvä vieras pääoma	4 475	4 878	5 840
Korollinen vieras pääoma	7 614	7 588	7 382
Oma pääoma	9 420	8 736	8 742
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä	21 509	21 202	21 964

Muut varat ja muu vieras pääoma, jotka eivät sisälly sidottuun pääomaan segmenteittäin, sisältävät pääasiassa tuloverosaamiset ja -velat, jaksotetut korkokulut, korkojohdannaisista johtuvat saamiset ja velat, sekä sellaiset suojauksista johtuvat saamiset ja velat, joihin sovelletaan suojauslaskentaa.

Henkilöstön lukumäärä

	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Power	1 902	1 892	1 819
Heat	2 627	2 434	2 394
Russia	4 488	4 332	4 294
Distribution	894	1 090	962
Electricity Sales	507	521	525
Muut	623	596	591
Yhteensä	11 041	10 865	10 585

Henkilöstö keskimäärin

	I-III/2011	I-III/2010	2010
Power	1 880	1 907	1 891
Heat	2 732	2 504	2 482
Russia	4 437	4 629	4 555
Distribution	904	1 126	1 098
Electricity Sales	508	544	538
Muut	601	592	592
Yhteensä	11 062	11 302	11 156

Henkilöstö keskimäärin lasketaan käyttäen koko raportointikauden kuukausittaisia keskiarvoja.

5. Segmenttiedot neljänneksittäin

Lisätietoja vuosineljänneksittäin on saatavissa englannin kielellä Fortumin www-sivuilta www.fortum.fi (Fortum-konserni/Sijoittajat/Taloudellista tietoa/Osavuositarkastukset).

Liikevaihto neljänneksittäin

milj. euroa	III/2011	II/2011	I/2011	IV/2010	III/2010	II/2010	I/2010
Power	560	574	693	752	584	597	769
- josta sisäistä	35	-24	-103	-137	-10	-10	-124
Heat	212	322	725	598	220	301	651
- josta sisäistä	2	1	-1	-5	1	2	-6
Russia	156	195	295	254	137	169	244
- josta sisäistä	-	-	-	-	-	-	-
Distribution	203	215	311	287	196	200	280
- josta sisäistä	3	4	4	8	3	3	4
Electricity Sales	139	183	373	529	305	327	637
- josta sisäistä	11	22	49	58	20	19	61
Muut	27	19	30	7	23	16	5
- josta sisäistä	3	39	78	73	35	40	21
Nord Pool netotus	-99	-150	-366	-528	-264	-261	-683
Eliminoinnit	-54	-42	-27	3	-49	-54	44
Yhteensä	1 144	1 316	2 034	1 902	1 152	1 295	1 947

Vertailukelpoinen liikevoitto neljänneksittäin

milj. euroa	III/2011	II/2011	I/2011	IV/2010	III/2010	II/2010	I/2010
Power	268	257	325	336	267	271	424
Heat	-14	25	171	122	-12	33	132
Russia	-16	21	34	17	-16	-9	16
Distribution	62	60	124	91	61	53	102
Electricity Sales	4	10	11	3	11	10	-13
Muut	-7	-25	-16	-28	-9	-19	-10
Yhteensä	297	348	649	541	302	339	651

Liikevoitto neljänneksittäin

milj. euroa	III/2011	II/2011	I/2011	IV/2010	III/2010	II/2010	I/2010
Power	273	271	489	129	256	280	467
Heat	-10	25	265	124	-15	35	159
Russia	-16	21	34	16	14	-9	32
Distribution	60	252	125	93	62	53	113
Electricity Sales	6	23	-20	40	12	23	-29
Muut	1	17	7	-81	-17	-31	-18
Yhteensä	314	609	900	321	312	351	724

Kertaluonteiset erät neljänneksittäin

milj. euroa	III/2011	II/2011	I/2011	IV/2010	III/2010	II/2010	I/2010
Power	0	2	0	0	5	1	0
Heat	0	-1	80	7	0	3	19
Russia	0	0	0	-1	30	0	16
Distribution	0	192	1	0	1	0	11
Electricity Sales	0	0	1	-	-	-	-
Muut	0	0	0	1	0	0	0
Yhteensä	0	193	82	7	36	4	46

Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät neljänneksittäin

milj. euroa	III/2011	II/2011	I/2011	IV/2010	III/2010	II/2010	I/2010
Power ¹⁾	5	12	164	-207	-16	8	43
Heat	4	1	14	-5	-3	-1	8
Russia	-	-	-	-	-	-	-
Distribution	-2	0	0	2	0	0	0
Electricity Sales	2	13	-32	37	1	13	-16
Muut	8	42	23	-54	-8	-12	-8
Yhteensä	17	68	169	-227	-26	8	27

1) Sisältää Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuteen kohdistuvan kirjanpitoikäisyyden vaikutukset, yhteensä milj. euroa:

	-6	-8	-4	-6	-10	23	-9
--	----	----	----	----	-----	----	----

6. Rahoitusriskien hallinta

Konsernin riskienhallinnan periaatteisiin ei ole tehty merkittäviä muutoksia katsauskaudella. Riskienhallinnan tavoitteet ja periaatteet ovat yhdenmukaisia vuoden 2010 konsernin tilinpäätöksessä esitettyjen tietojen kanssa.

Alla olevat taulukot esittävät konsernin pääasiassa suojauslaskennassa käytettävien johdannaisopimusten nimellisarvon tai määrän ja käyvän nettoarvon.

Johdannaiset						
	30.9.2011		30.9.2010		31.12.2010	
Korko- ja valuuttajohdannaiset	Nimellis- arvo	Käypä nettoarvo	Nimellis- arvo	Käypä nettoarvo	Nimellis- arvo	Käypä nettoarvo
	MEUR	MEUR	MEUR	MEUR	MEUR	MEUR
Koronvaihtosopimukset	4 594	124	3 990	120	4 098	96
Valuuttatermiinit	7 311	78	7 704	-362	7 619	-333
Korkotermiinit	189	0	-	-	167	0
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	450	-4	534	-17	538	-25

Sähkijohdannaiset	Määrä	Käypä nettoarvo	Määrä	Käypä nettoarvo	Määrä	Käypä nettoarvo
	TWh	MEUR	TWh	MEUR	TWh	MEUR
Myyntisopimukset	98	42	138	-375	124	-2 069
Ostosopimukset	54	-40	80	220	71	1 224
Ostetut optiot	0	-1	1	-1	0	0
Asetetut optiot	2	4	4	4	2	-10

Öljyjohdannaiset	Määrä	Käypä nettoarvo	Määrä	Käypä nettoarvo	Määrä	Käypä nettoarvo
	1000 bbl	MEUR	1000 bbl	MEUR	1000 bbl	MEUR
Myyntisopimukset ja -termiinit	17 903	193	9 998	-12	11 473	-93
Ostosopimukset ja -termiinit	18 018	-196	10 028	-4	11 541	76

Hiilijohdannaiset	Määrä	Käypä nettoarvo	Määrä	Käypä nettoarvo	Määrä	Käypä nettoarvo
	kt	MEUR	kt	MEUR	kt	MEUR
Myyntisopimukset	13 060	-10	5 280	-16	6 865	-117
Ostosopimukset	10 597	18	6 290	19	7 985	137

CO ₂ päästöoikeusjohdannaiset	Määrä	Käypä nettoarvo	Määrä	Käypä nettoarvo	Määrä	Käypä nettoarvo
	ktCO ₂	MEUR	ktCO ₂	MEUR	ktCO ₂	MEUR
Myyntisopimukset	29 131	180	16 863	-11	5 225	7
Ostosopimukset	24 201	-159	19 199	17	8 882	-7

Osakejohdannaiset	Nimellis- arvo	Käypä nettoarvo	Nimellis- arvo	Käypä nettoarvo	Nimellis- arvo	Käypä nettoarvo
	MEUR	MEUR	MEUR	MEUR	MEUR	MEUR
Osaketermiinit ¹⁾	9	10	19	17	19	20

1) Käteisvaroina toteutettavia osaketermiinejä käytetään Fortum-konsernin osakekannustinohjelman suojaukseen.

7. Yrityshankinnat ja -myynnit sekä myytävissä olevat pitkäaikaiset varat

Yrityshankinnat

Vuoden 2011 kolmannen neljänneksen aikana osapuolet vahvistivat, että jäljellä oleva osa Fortumin St. Petersburg Sale Companyn osakkeiden myyntihinnasta maksetaan OAO Fortumin osakkeilla (3,04 %). Tämän hankinnan jälkeen Fortum omistaa 97,55 % OAO Fortumin osakkeista.

Puolan kilpailuviranomaiset hyväksyivät 3.1.2011 yrityskaupan, jossa Fortum osti 85 % puolalaisten Elektrociepłownia Zabrze S.A. ja Zespót Elektrociepłowni Bytom S.A. sähkö- ja lämpöyhtiöiden osakkeista. Kauppahinta oli yhteensä 22 miljoonaa euroa (82 miljoonaa Puolan zlotya).

Vuoden 2010 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä ei ollut olennaisia yrityshankintoja.

Yritysmyyntit

Joulukuussa 2010 Fortum allekirjoitti sopimuksen, jonka mukaan se myy Tukholman alueen ulkopuolella sijaitsevat kaukolämpö- ja lämmöntuotantolaitoksensa. Kauppa saatettiin loppuun 31.3.2011. Myyntihinta oli noin 220 miljoonaa euroa ja kirjattu myyntivoitto noin 80 miljoonaa euroa. Toiminnot olivat osa Heat-segmenttiä ja myyntivoitto on kirjattu Heat-segmenttiin. Suurimman osan myytävistä toiminnoista omisti Fortumin tytäryhtiö Fortum Värme, josta Tukholman kaupungilla on 50 %:n taloudellinen omistusosuus. Tukholman kaupungin hallitus ja Ruotsin kilpailuviranomainen ovat hyväksyneet kaupan. Myytäviin toimintoihin liittyvät varat ja vieras pääoma on esitetty vuoden 2010 lopun taseessa kohdassa myytävissä olevat pitkäaikaiset varat ja vieras pääoma.

Fortumin 25 %:n omistusosuuden myynti Suomen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:ssä saatettiin loppuun 19.4.2011. Katso liitetieto 14.

Vuoden 2010 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä ei ollut olennaisia yritysmyyntejä.

8. Valuuttakurssit

Kauden lopun valuuttakurssit perustuvat Euroopan keskuspankin julkaisemiin tilinpäätöshetken kursseihin. Keskimääräinen valuuttakurssi on laskettu kunkin kuukauden lopun Euroopan keskuspankin kurssien ja edellisen vuoden viimeisen päivän kurssien keskiarvona.

Keskeisimmät Fortum-konsernissa käytetyt kurssit ovat:

Keskimääräinen valuuttakurssi

	1-9/2011	1-6/2011	1-3/2011	1-12/2010	1-9/2010	1-6/2010	1-3/2010
Ruotsi (SEK)	8,9982	8,9273	8,8775	9,5510	9,6665	9,8144	9,9826
Norja (NOK)	7,7962	7,7996	7,8173	8,0262	8,0258	8,0464	8,1423
Puola (PLN)	4,0320	3,9655	3,9692	4,0126	4,0137	4,0186	3,9970
Venäjä (RUB)	40,7778	40,4461	40,4504	40,4473	40,1288	40,1535	41,4799

Kauden lopun valuuttakurssi

	30.9.2011	30.6.2011	31.3.2011	31.12.2010	30.9.2010	30.6.2010	31.3.2010
Ruotsi (SEK)	9,2580	9,1739	8,9329	8,9655	9,1421	9,5259	9,7135
Norja (NOK)	7,8880	7,7875	7,8330	7,8000	7,9680	7,9725	8,0135
Puola (PLN)	4,4050	3,9903	4,0106	3,9750	3,9847	4,1470	3,8673
Venäjä (RUB)	43,3500	40,4000	40,2850	40,8200	41,6923	38,2820	39,6950

9. Tuloverot

Tuloslaskelman mukainen veroprosentti vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana oli 16,4 % (I-III/2010: 17,7 %). Vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen veroprosentti oli vertailukauttaan alhaisempi johtuen pääsääntöisesti verovapaista myyntivoitoista.

Vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen veroprosentti, lukuunottamatta pääosin osuutta osakkuusyritysten voitoista ja verovapaista myyntivoitoista oli 20,8 % (I-III/2010: 19,3 %). Vuoden 2010 veroprosentti, lukuunottamatta pääosin osuutta osakkuusyritysten voitoista ja verovapaista myyntivoitoista oli 17,7 %.Tuloslaskelman verokantaan vaikuttaa aina se, että osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta lasketaan verojen jälkeen.

10. Osakekohtainen tulos

Laskelma laimentamattomasta ja laimennetusta osakekohtaisesta tuloksesta perustuu alla oleviin lukuihin:

	I-III/2011	I-III/2010	2010
Tuotot (milj. euroa):			
Emoyhtiön omistajille kuuluva voitto	1 348	1 069	1 300
Osakkeiden lukumäärä (1000 kpl):			
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä osakekohtaista tulosta laskettaessa	888 367	888 367	888 367
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä laimennettua osakekohtaista tulosta laskettaessa	888 367	888 367	888 367

11. Osakekohtainen osinko

Yhtiökokous päätti 31.3.2011 jakaa osinkoa tilikaudelta 2010 1,00 euroa osakkeelta, yhteensä 888 miljoonaa euroa perustuen 5.4.2011 rekisteröityjen osakkeiden lukumäärään. Osinko maksettiin 12.4.2011.

Yhtiökokous päätti 25.3.2010 jakaa osinkoa tilikaudelta 2009 1,00 euroa osakkeelta, yhteensä 888 miljoonaa euroa perustuen 30.3.2010 rekisteröityjen osakkeiden lukumäärään. Osinko maksettiin 8.4.2010.

12. Aineettomien hyödykkeiden muutos

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Kirjanpitoarvo kauden alussa	421	391	391
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	-1	-	-
Käyttöomaisuusinvestoinnit	16	8	19
Päästöoikeuksien muutokset	-10	-12	13
Poistot ja arvonalentumiset	-14	-17	-22
Muuntoerot ja muut muutokset	-19	12	20
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	393	382	421
Kirjanpitoarvoon sisältyvä liikearvo kauden lopussa	284	295	301
Muuntoerokirjausten vaikutus liikearvon määrään	-18	10	16

13. Aineellisten hyödykkeiden muutos

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Kirjanpitoarvo kauden alussa	14 621	12 855	12 855
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	27	-	-
Käyttöomaisuusinvestoinnit	883	715	1 203
Ydinvoiman käytöstäpoistamiskulut	4	16	18
Vähennykset	-11	-2	-4
Poistot ja arvonalentumiset	-437	-399	-541
Vähennykset tytäryritysten myyntien kautta	0	-6	-22
Siirrot myytävissä oleviin pitkäaikaisiin varoihin	-	-	-131
Muuntoerot ja muut muutokset	-498	1 014	1 243
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	14 589	14 193	14 621

14. Muutokset osuuksissa osakkuus- ja yhteisyrityksissä

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Kirjanpitoarvo kauden alussa	2 161	2 188	2 188
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	72	41	62
Hankinnat	-	6	6
Osakeannit ja muut sijoitukset	16	20	20
Myyntit	-136	-88	-89
Saadut osingot	-108	-52	-61
Osakkuusyritysten muut laajan tuloksen erät	-5	-61	-69
Muuntoerot ja muut muutokset	-39	76	104
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	1 961	2 130	2 161

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

Vuoden 2011 kolmannen neljänneksen osuus osakkuusyritysten tuloksesta oli -2 miljoonaa euroa (III/2010: 10), josta Fortumin osuus Hafslund ASA:n tuloksesta vuoden kolmannen neljänneksen aikana oli 6 miljoonaa euroa (III/2010: 8) ja TGC-1:n osuus oli 0 miljoonaa euroa (III/2010: 0). TGC-1:n osakkuusyritystulos perustuu yhtiön IFRS standardien mukaiseen toisen neljänneksen osavuositiedotukseen.

Vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä Fortum on muuttanut Hafslundin kirjausperiaatteitaan. Fortum kirjasi vuoden 2011 toisen neljänneksen tulokseensa alaskirjauksen perustuen REC:in osakkeiden kesäkuun 2011 lopun päätöskurssiin (9,28 Norjan kruunua). Alaskirjauksen jälkeen Fortumilla ja Hafslundilla on yhtenäiset arvostusperiaatteet REC:in osakkeiden tulevien käyvän arvon muutoksista. Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti Hafslundin tulos REC-omistus mukaanlukien sisältyy Fortumin lukuihin edellisen neljänneksen julkaistujen lukujen perusteella, sillä tavallisesti Hafslundin viimeisin osavuositiedotus ei ole vielä saatavilla. Vuoden kolmannella neljänneksellä Fortum kirjasi Hafslundin toisen neljänneksen osakkuusyritystuloksen ilman REC-osakkeiden alaskirjausta, sillä Fortum kirjasi Hafslundin REC:in osakkeista johtuvan alaskirjauksen jo toisen neljänneksen tulokseensa.

Joulukuussa 2010 Hafslund myi täysin omistamansa tytäryhtiön Hafslund Fibernet AS:n koko osakekannan. Fortum on kirjannut 38 miljoonaa euroa Hafslund Fibernet AS:n osakkeiden myynnistä erään 'Osuus osakkuusyritysten tuloksesta' vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä.

Fortumin osuus osakkuusyritysten tuloksesta tammi-syyskuun 2011 aikana oli 72 miljoonaa euroa (I-III/2010: 41), josta Hafslundin osuus oli 37 miljoonaa euroa (I-III/2010: 22), TGC-1:n osuus 38 miljoonaa euroa (I-III/2010: 9) ja Gasumin osuus 10 miljoonaa euroa (I-III/2010: 20).

Fortumin osuus osakkuusyritysten tuloksesta vuonna 2010 oli 62 miljoonaa euroa, josta Hafslundin osuus oli 28 miljoonaa euroa, TGC-1:n osuus 7 miljoonaa euroa ja Gasumin osuus 27 miljoonaa euroa.

Hankinnat ja osakeannit

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) yhtiökokous päätti maaliskuussa 2011 korottaa yhtiön osakepääomaa 65 miljoonalla eurolla, josta Fortumin osuus on 16 miljoonaa euroa. Fortumin osuus TVO:n osakepääoman korotuksesta on kirjattu vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä ja maksetaan vuoden 2011 aikana TVO:n hallituksen määrämänä ajankohtana.

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) yhtiökokous päätti maaliskuussa 2010 korottaa yhtiön osakepääomaa 79 miljoonalla eurolla, josta Fortumin osuus on 20 miljoonaa euroa. Fortumin osuus TVO:n osakepääoman korotuksesta kirjattiin vuoden 2010 ensimmäisellä neljänneksellä ja maksettiin joulukuussa 2010.

Myyntit

Vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä Electricity Sales-segmentti myi 30,78 % osuutensa Energiapolar Oy:stä.

Tammikuussa 2011 Fortum, Suomen valtio (Työ- ja elinkeinoministeriö ja Huoltovarmuuskeskus) ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen sopivat alustavasti, että Fortum myy 25 %:n omistusosuutensa Suomen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:ssä. Kauppa saatettiin loppuun 19.4.2011. Valtio osti noin 81 %:a ja Ilmarinen noin 19 %:a Fortumin Fingrid-osakkeista. Osakkeiden myyntihinta oli 325 miljoonaa euroa, jonka seurauksena Fortum kirjasi 192 miljoonan euron myyntivoiton. Tämän lisäksi kirjattiin 8 miljoonan euron osakkuusyritystulos vuoden ensimmäiseltä neljännekseltä. Osakkeet ovat osa Distribution-segmenttiä ja myyntivoitto on kirjattu Distribution-segmenttiin. Fortum myy omistuksensa Fingrid:ssä EU:n kolmannen energiamarkkinapakettin seurauksena. Syyskuun 2009 alussa voimaan tullut paketti edellyttää sähkön korkeajännitesiirron ja tuotannon eriyttämistä.

Helmikuun 2010 alussa Distribution-segmentti myi Fortumin 49 % osuuden Karlskoga Energi & Miljö AB:sta. Lisäksi vuoden 2010 ensimmäisellä neljänneksellä Heat-segmentti myi Fortumin 20,4 %:n osuuden Swedegas AB:sta ja Russia-segmentti myi OAO Fortumin 49 %:n osuuden Kurgan Generating Company:sta. Vuoden 2010 kolmannella neljänneksellä Russia-segmentti myi noin 31 %:n osuutensa St. Petersburg Sale Company:sta.

Saadut osingot

Vuoden 2011 kolmanteen neljännekseen mennessä Fortum on saanut 108 miljoonaa euroa (2010: 52) osinkoina osakkuusyrityksiltään, joista 64 miljoonaa euroa (2010: 19) on saatu Hafslundilta ja 23 miljoonaa (2010: 19) Gasumilta.

Osakkuusyritysten muut laajan tuloksen erät

Osakkuusyritysten muut laajan tuloksen erät koostuvat pääosin Hafslundin omistamien REC:n osakkeiden käyvän arvon muutoksesta. Vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä jäljellä olevien REC:n osakkeiden käyvän arvon muutos oli 0 miljoonaa euroa (III/2010: 16). Hafslundin ilmoittamiin jäljellä olevien osakkeiden lukumäärään perustuen käyvän arvon muutosten kumulatiivinen vaikutus Fortumin omaan pääomaan 30.9.2011 oli 0 miljoonaa euroa.

15. Osakepääoma

milj. euroa	Osakkeiden	Osake-	Osakkeiden	Osake-
	määrä	pääoma	määrä	pääoma
	30.9.2011	30.9.2011	31.12.2010	31.12.2010
Rekisteröidyt osakkeet 1.1.	888 367 045	3 046	888 367 045	3 046
Rekisteröidyt osakkeet raportointikauden lopussa	888 367 045	3 046	888 367 045	3 046

16. Korollinen vieras pääoma

Vuoden 2011 kolmannen neljänneksen aikana korollisten velkojen määrä kasvoi 20 miljoonalla eurolla ensimmäisen neljänneksen 7 594 miljoonasta eurosta 7 614 miljoonaan euroon (vuoden 2010 lopussa: 7 382). Likvidit varat vähenivät 126 miljoonalla eurolla 811 miljoonasta eurosta 685 miljoonaan euroon (vuoden 2010 lopussa: 556).

Vuoden 2011 ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum lisäsi takaisinlainaustaan Valtion ydinjätehuoltorahastosta 53 miljoonalla eurolla 887 miljoonaan euroon. Fortum allekirjoitti myös sopimuksen kahdesta pitkäaikaisesta lainasta: 10 vuoden lainan European Investment Bankilta arvoltaan yhteensä 1 786 miljoonaa Ruotsin kruunua ja 7 vuoden lainan Nordic Investment Bankilta arvoltaan 625 miljoonaa Ruotsin kruunua. Nämä lainat nostettiin huhtikuun aikana.

Vuoden toisen neljänneksen aikana Fortum Oyj maksoi erääntyvän 2 miljardin Ruotsin kruunun joukkovelkakirjalainan ja laski liikkeelle uuden 500 miljoonan euron kymmenen vuoden kiinteäkorkoisen joukkovelkakirjalainan yhtiön Euro Medium-Term Note Program -ohjelman puitteissa. OAO Fortum nosti 1,5 miljardin ruplan arvoisen pankkilainan rahoittaakseen investointiohjelmaansa. Lyhytaikainen vieras pääoma on vähentynyt (pääasiassa liikkeelle laskettujen lyhytaikaisten yritystodistusten johdosta), ja oli vuoden kolmannen neljänneksen lopussa 153 miljoonaa euroa (vuoden 2010 lopussa: 534 miljoonaa euroa).

Fortum Oyj allekirjoitti heinäkuussa uuden 2,5 miljardin euron valmiusluottolimitin, korvatakseen aiemmat 1,2 ja 1,5 miljardin euron valmiusluottolimitit. Käyttämättömien luottojärjestelyiden kokonaismäärä on noin 2,7 miljardia euroa. OAO Fortum nosti 2 miljardin ruplan arvoisen pankkilainan rahoittaakseen investointiohjelmaansa.

17. Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
	Taseeseen sisältyvät erät		
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	646	616	625
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	646	616	625
Lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta			
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergialain mukaan	944	913	944
Rahastotavoite	886	830	886
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	886	830	843

Ydinvoimaan liittyvät varaukset

Työ- ja elinkeinoministeriö päätti Suomen ydinenergialain mukaisesti lasketun Loviisan ydinvoimalaitoksen ydinjätehuoltovastuun määrän joulukuussa 2010. Vastuun määrä perustuu kolmen vuoden välein tehtävään tekniseen suunnitelmaan. Tekninen suunnitelma ja kustannusennuste päivitettiin viimeksi vuoden 2010 toisella neljänneksellä.

Lain mukainen vastuu 30.9.2011 on 944 miljoonaa euroa. Taseeseen kirjattu ydinjätehuoltovastuu perustuu tulevaisuuden kustannuksia koskeviin kassavirtaennusteisiin, jotka pohjautuvat samoihin selvityksiin kuin lainmukainen vastuu. Ydinvoimavaruksen tasearvo, joka on laskettu IAS 37:n mukaisesti, on kasvanut uuden teknisen suunnitelman seurauksena 21 miljoonalla eurolla vuoden 2010 lopun arvosta, ja on 30.9.2011 yhteensä 646 miljoonaa euroa. Suurin syy lainmukaisen vastuun ja taseeseen kirjatun varauksen väliseen eroon on se, että lainmukaista vastuuta ei diskontata nykyarvoon.

Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Viranomaiset päättävät Fortumin rahastotavoitteen Valtion ydinjätehuoltorahastossa laillisen vastuun määrää päätettäessä vuosittain joulukuussa. Fortum suorittaa ydinjätehuoltomaksuja Valtion ydinjätehuoltorahastoon kyseisten päätösten mukaisesti. Nykyinen rahastotavoite perustuu joulukuussa 2010 päätettyyn lainmukaiseen vastuuseen sekä hyväksytyyn maksujen jakotussuunnitelmaan, ja on yhteensä 886 miljoonaa euroa. Rahastossa on IFRS:n näkökulmasta 240 miljoonan euron ylijäämä, koska Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta on 886 miljoonaa euroa 30.9.2011, kun taas rahasto-osuuden tasearvo vastaavalla hetkellä on 646 miljoonaa euroa.

Vaikutukset vertailukelpoiseen liikevoittoon sekä liikevoittoon

Power-segmentin liikevoittoon vaikuttaa Fortumin laskentaperiaatteiden mukaisesti Valtion ydinjätehuoltorahaston kirjanpitoikäisistä syntyvät erät, sillä Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua varauksen määrää taseessa. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy IFRS:n näkökulmasta ylläpidettävänä, kirjataan positiivinen vaikutus liikevoittoon, kun varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus kirjataan liikevoittoon aina, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin varauksen kasvu. Edellä mainittua kirjausta ei sisällytetä Fortumin vertailukelpoiseen liikevoittoon, katso 'muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät', liitetieto 4. Kirjauksen vaikutus Fortumin vuoden 2011 kolmannen neljänneksen tulokseen oli -6 miljoonaa euroa, kun se viime vuoden vastaavana ajankohtana oli -10 miljoonaa euroa. Kumulatiivinen vaikutus vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana oli -18 miljoonaa euroa, kun vastaavasti viime vuonna vaikutus oli 4 miljoonaa euroa.

Osakkuusyrietykset

Fortumilla on vähemmistöosuuksia suomalaisessa ja ruotsalaisissa ydinvoimaa tuottavissa osakkuusyhtiöissä. Fortum on näiden yritysten osalta käsitellyt osuutensa ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen vaikutuksista laadintaperiaatteidensa mukaisesti.

18. Muut varaukset

milj. euroa	Muut varaukset			Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvä varaus (sis. muihin varauksiin)		
	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Varaukset kauden alussa	239	209	209	208	186	186
Käyttämättömien varausten purku	-37	-	-5	-33	-	-
Varausten muutos	15	4	18	11	-	-
Käytetyt varaukset	-6	-1	-10	-5	-1	-5
Diskonttauksen purkautuminen	13	12	16	12	12	16
Kurssierot	-12	7	11	-11	6	11
Varaukset kauden lopussa	212	231	239	182	203	208

Fortumin Venäjällä käynnissä olevaan mittavaan investointiohjelmaan (8 yksikköä) liittyy tulevaa tuotantokapasiteettia koskevia ehtoja. Ehtojen mukaan Fortumilta voidaan periä sakkomaksuja, mikäli investointiohjelman tuoman uuden tuotantokapasiteetin käyttöönotto merkittävästi lykkääntyy tai investointisopimuksen pääehdot eivät muulta osin täyty. Uudet pitkän aikavälin kapasiteettimarkkinoita koskevat säännöt hyväksyttiin vuoden 2011 alussa. Tämä selkeytti myös käyttöönoton myöhästymisestä mahdollisesti perittävien sakkomaksujen määrätymistä. Sakkomaksut määritetään nyt voimalaitoskohtaisesti. Tämä tarkoittaa, että Fortumin riski saada sakkomaksuja tuotantokapasiteettia koskevien ehtojen johdosta pienenee vähitellen uusien yksikköjen aloittaessa toimintansa.

Fortum on ottanut käyttöön kaksi uutta yksikköä Venäjän investointiohjelmassaan vuoden 2011 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Toisella vuosineljänneksellä yhtiö on purkanut 33 miljoonaa euron arvosta näihin voimalaitoksiin liittyviä varauksia. Vuoden kolmannen neljänneksen aikana uusia laitoksia ei otettu käyttöön.

Voimalaitosten käyttöönoton aikataulu arvioidaan jokaisena tilinpäätöshetkenä ja muutosten vaikutukset varauksen määrään päivitetään tämän mukaisesti. Aikataulumuutosten vaikutus diskontattuihin arvoihin oli 11 miljoonaa euroa syyskuun 2011 lopussa. Varauksen muutoksen kokonaisvaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon oli 22 miljoonaa euroa vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana. Maksetut sakkomaksut vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana olivat 5 miljoonaa euroa.

Diskonttauksesta johtuva varauksen kasvu vuoden 2011 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä oli 12 miljoonaa euroa. Tämä muutos on kirjattu muihin rahoituseriin.

19. Rahavirtalaskelman lisätietoja

Käyttöpääoman muutos

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Korottomien saamisten lisäykset/vähennykset	41	92	512	308	-161	43
Vaihto-omaisuuden vähennykset	-66	-35	-87	8	74	-21
Korottomien velkojen lisäykset/vähennykset	-24	8	-306	-108	125	-73
Yhteensä	-49	65	119	208	38	-51

Investoinnit käyttöomaisuuteen

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen	366	230	899	723	1 222	1 398
Muutokset maksamattomissa investoinneissa	8	-1	2	13	-43	-54
Aktiivitoitujen korkokulujen siirto rahavirtalaskelman maksettuihin korkoihin	-13	-13	-37	-34	-45	-48
Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit	361	216	864	702	1 134	1 296

Hankitut osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Hankitut tytäryritysosakkeet pl. ostettujen yritysten rahavarat	24	0	43	1	1	43
Hankitut osakkuusyrittösakkeet ¹⁾	0	6	0	6	26	20
Myytavissä olevien rahoitusvarojen hankinnat ²⁾	0	1	1	1	1	1
Yhteensä	24	7	44	8	28	64

- 1) Ostetut osakkuusyrittösakkeet sisältävät osakeannin ja muut pääomanlisäykset.
2) Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältyvät taseessa erään Muut pitkäaikaiset sijoitukset.

Hankitut tytäryrittösakkeet

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin ³⁾	24	0	46	0	0	46
Muutokset maksamattomissa hankinnoissa	0	-	-2	1	1	-2
Korolliset velat hankituissa tytäryrittöissä	0	-	-1	-	-	-1
Rahana maksetut tytäryrittösakkeet pl. ostettujen yritysten	24	0	43	1	1	43

- 3) Bruttoinvestoinnit osakkeisiin sisältävät hankittujen tytäryrittösten rahavaroja 0 miljoonaa euroa vuoden 2011 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä (I-III/2010: 0).

Hankitut osakkuusyrittösakkeet

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	0	6	16	26	26	16
Muutokset maksamattomissa hankinnoissa	-	-	-16	-20	0	4
Rahana maksetut osakkuusyrittösakkeet pl. ostettujen yritysten rahavarat	0	6	0	6	26	20

Myydyt osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Myydyt tytäryrittösakkeet pl. myytävien yritysten rahavarat	0	1	112	1	9	120
Myydyt osakkuusyrittösakkeet	29	11	362	122	121	361
Muiden pitkäaikaisten sijoitusten myynnit	-	6	0	17	17	0
Yhteensä	29	18	474	140	147	481

Myydyt tytäryrittösakkeet

milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Myydyt tytäryrittösakkeet, brutto ⁴⁾	0	1	201	1	9	209
Maksamattomat myyntitulot	-	-	0	-	-	0
Korolliset velat myydyissä tytäryrittöissä	0	-	-89	-	-	-89
Myyneistä rahana saadut suoritukset	0	1	112	1	9	120

- 4) Myytävien tytäryrittösten rahavarat 14 miljoonaa euroa (I-III/2010: 2) on vähennetty tytäryrittösten bruttomääräisestä myynnistä.

20. Pantatut varat

milj. euroa	Sept 30 2011	Sept 30 2010	Dec 31 2010
Omasta puolesta annetut			
Lainat			
Pantit	303	292	307
Kiinteistökiinnitykset	137	137	137
Muut sitoumukset			
Kiinteistökiinnitykset	148	181	155
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annetut			
Pantit ja kiinteistökiinnitykset	3	3	3

Lainojen vakuudeksi pantatut varat

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastosta. Pantattujen osakkeiden arvo syyskuun 2011 lopussa oli 269 miljoonaa euroa (vuoden 2010 lopussa: 269).

Muiden sitoumusten vakuudeksi pantatut varat

Fortum on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle vakuudeksi suomalaisiin voimalaitoksiin liittyviä kiinteistökiinnityksiä arvoltaan 148 miljoonaa euroa syyskuun 2011 lopussa (vuoden 2010 lopussa: 155). Vakuudet on annettu turvaamaan kattamattomat lainmukaiset vastuut ja mahdolliset odottamattomat tapahtumat liittyen Loviisan ydinvoimalan käytöstäpoistosta ja ydinjätteen loppusijoituksesta aiheutuviin tuleviin kustannuksiin. Kiinnitysten arvo tarkistetaan vuosittain toisen neljänneksen aikana perustuen edellisvuoden vaihteessa päivitettyyn lainmukaiseen vastuuseen ja rahastotavoitteeseen. Vuosittaisen päivityksen seurauksena annettujen kiinteistökiinnitysten arvo on vähentynyt 7 miljoonaa euroa vuoden 2011 toisen neljänneksen aikana (katso myös liitetieto 17 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat).

21. Vuokrasopimukseen liittyvät sitoumukset

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Vuoden sisällä erääntyvät	26	26	29
Yli vuoden, mutta viiden vuoden sisällä erääntyvät	60	46	49
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät	127	93	130
Yhteensä	213	165	208

22. Investointisitoumukset

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1 073	1 219	1 172
Aineettomat hyödykkeet	12	7	7
Yhteensä	1 085	1 226	1 179

Investointisitoumukset ovat vähentyneet vuoden 2010 loppuun verrattuna. Sitoumukset ovat pienentyneet OAO Fortumin investointiohjelman etenemisen ja Czeszochowan voimalaitosinvestoinnin valmistumisen seurauksena. Samalla investointisitoumukset ovat kasvaneet Suomen Järvenpäässä ja Ruotsin Bristassa (Brista 2) sijaitsevien yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksien rakennusprojekteista sekä Ruotsin Blaikenissa sijaitsevan tuulivoimapaiston rakentamisinvestoinnista johtuen.

23. Vastuut

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Omasta puolesta annetut			
Muut vastuut	73	190	228
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annetut			
Takaukset	335	349	358
Muut vastuut	125	125	125
Muiden puolesta annetut			
Takaukset	0	4	1
Muut vastuut	0	0	0

Omasta puolesta annetut vastuut

Omasta puolesta annetut muut vastuut, 73 miljoonaa euroa syyskuun lopussa 2011, ovat pienentyneet vuoden 2010 lopusta 155 miljoonaa euroa. Pienentyminen johtuu pääasiassa Venäjän investointiprojektin etenemisestä sekä Suomen valtion ydinjätehuoltorahastolle annetun takuun eräänymisestä.

Vastuut osakkuusyritysten puolesta

Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annettavat vastuut liittyvät pääasiassa Fortumin ydinvoimaosakkuusyrityksille Teollisuuden Voima Oyj:lle, Forsmarks Kraftgrupp AB:lle ja OKG AB:lle annettuihin takauksiin.

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) puolesta annettu takaus rahastolle oli 44 miljoonaa euroa 30.9.2011 (vuoden 2010 lopussa: 58).

24. Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

AREVA-Siemens on joulukuussa 2008 vaatinut välimiesmenettelyä liittyen Olkiluoto 3 viivästyneeseen ja siihen liittyviin kuluihin. Toimittaja on kesäkuussa 2011 toimittanut päivitetyn vaatimuksensa sisältäen välilliset kustannukset ja korkokulut. Toimittajan esittämä rahamääräinen vaatimus välillisine- ja korkokuluineen on tällä hetkellä noin 1,9 miljardia euroa. TVO on aiemmin todennut laitostoimittajan vaateen perusteettomaksi. TVO on huhtikuussa 2009 jättänyt vastavaatimuksen perustuen pääosin viivästyksistä aiheutuneisiin lisäkustannuksiin. TVO:n esittämä vastavaatimuksen arvo on tällä hetkellä noin 1,4 miljardia euroa. TVO päivittää vastavaatimustaan välimiesmenettelyn aikana. Välimiesmenettely voi kestää useita vuosia ja vaatimusten sekä vastavaatimusten määrä voi muuttua.

Kaksi Fortumin tytäryhtiötä, Grangemouth CHP Limited ja Fortum O&M (UK) Limited, olivat vastaajina Lontoon High Court of Justice:ssa käytävässä riidassa, joka koskee hiilidioksidikaasujen päästöoikeuksia. Oikeuskäsittely pidettiin marras- ja joulukuussa 2010 ja lopullinen päätös annettiin 11.2.2011 Grangemouth CHP Limited:n ja Fortum O&M (UK) Limited:n hyväksi. Päätöksen seurauksena Fortum O&M (UK) Limited säilyttää hiilidioksidikaasujen päästöoikeuksien omistusoikeuden Grangemouthin CHP-laitoksella.

Oikeudenkäynteihin ja viranomaismenettelyihin liittyen ei vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana ole tapahtunut muita olennaisia muutoksia verrattuna vuoden 2010 lopun tilanteeseen.

25. Lähipiiritapahtumat

Lähipiiriin kuuluvat osapuolet on esitetty Fortumin vuoden 2010 tilinpäätöksessä. Vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Suomen valtion omistusosuus Fortumin osakkeista vuoden 2010 lopussa oli 50,76 %, eikä se ole muuttunut vuoden 2011 aikana.

Liiketoimet osakkuusyritysten kanssa

milj. euroa	I-III/2011	I-III/2010	2010
Myyntit osakkuusyrityksille	19	41	63
Korot osakkuusyritysten lainasaamisista	26	28	39
Ostot osakkuusyrityksiltä	524	547	764

Avoimet saldot osakkuusyritysten kanssa

milj. euroa	30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset	1 078	1 025	1 071
Myyntisaamiset	12	11	22
Muut saamiset	26	21	20
Pitkäaikaiset velat	223	213	213
Ostovelat	7	19	36
Muut velat	23	25	15

Liiketapahtumat ja saldot yhteisyritysten kanssa

Liiketapahtumat vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana ja avoimet saldot 30.9.2011 yhteisyritysten kanssa olivat merkitykseltään vähäisiä.

26. Katsauskauden jälkeisiä tapahtumia

Lokakuussa 2011 Fortum on sopinut myyvänsä 24,5 % vähemmistöosuutensa pohjoisnorjalaisen sähkönyyntytihtiön, Ishavskraft AS:n neljälle muulle osakkaalle. Osuuden ostavat Alta Kraftlag SA, Ymber AS, Repvåg Kraftlag SA ja Luostejok Kraftlag SA. Ishavskraft AS:n omistajiin kuuluu myös Troms Kraft. Myyntivoitto kirjataan kuluvan vuoden neljännen neljänneksen tulokseen. Kaupalla ei ole merkittävää tulosvaikutusta. Kauppa saatetaan päätökseen 28.10.2011.

27. Tunnuslukujen laskentakaavat

Käyttökate (EBITDA =Tulos ennen korkoja, veroja sekä poistoja ja arvonalentumisia)	=	Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset
Vertailukelpoinen käyttökate	=	Käyttökate - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	=	Kertaluonteiset erät + muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Vertailukelpoinen liikevoitto	=	Liikevoitto - kertaluonteiset erät - muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Kertaluonteiset erät	=	Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja tappiot
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	=	Sisältää ne tulevaisuuden kassavirtoja suojaavat rahoitusinstrumentit, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaisesti suojauslaskentaa sekä IFRIC tulkinnan nro 5 mukaisen vaikutuksen, joka aiheutuu siitä, että taseen saamisiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaa.
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	=	Liiketoiminnan rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta
Investoinnit käyttöomaisuuteen	=	Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit mukaan lukien kunnossapito-, tuottavuus- ja kasvuinvestoinnit sekä lainsäädännön edellyttämät investoinnit. Investointeihin kuuluvat myös investointien rakennusaikana taseeseen aktivoidut korkokulut. Kunnossapitoinvestoinnit pidentävät olemassaolevan omaisuuserän vaikutusaikaa, ylläpitävät käytettävyyttä sekä/tai ylläpitävät luotettavuutta. Tuottavuusinvestoinnit parantavat olemassaolevan hyödykkeen tuottavuutta. Kasvuinvestointien tarkoitus on rakentaa uutta kapasiteettia ja/tai lisätä olemassaolevien liiketoimintojen asiakaskantaa. Lainsäädännön edellyttämät investoinnit tehdään tiettyinä ajankohtina lakien vaatimusten mukaan.
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	=	Investoinnit tytäryhtiöosakkeisiin, osakkuusyrittösohakkeisiin ja muihin myytävissä oleviin sijoituksiin. Investoitujen tytäryhtiöosakkeiden hankintahintaan on lisätty hankittavan yhtiön nettovelka.
Oman pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Kauden voitto}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}} \times 100$
Sijoitetun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Voitto ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Sidotun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta}}{\text{Sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	=	Vertailukelpoinen liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta $\frac{(\text{IAS 39 oikaistu sekä pois lukien merkittävimmät myyntivoitot ja -tappiot})}{\text{Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Sijoitettu pääoma	=	Taseen loppusumma - korottomat velat - laskennallinen verovelka - varaukset
Sidottu pääoma	=	Korottomat varat + Valtion ydinjätehuoltorahastoon liittyvät korolliset varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja laskennallisiin veroihin liittyviä erää sekä veroja ja velkoja, jotka syntyvät suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttävien johdannaissopimusten käypien arvojen muutoksista)
Vertailukelpoinen sidottu pääoma	=	Sidottu pääoma oikaistuna niillä korottomilla varoilla ja veloilla, jotka aiheutuvat niistä tulevaisuuden kassavirtaa suojaavista johdannaissopimuksista, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa
Korolliset nettovelat	=	Korolliset velat - likvidit varat

Velkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}}$	x 100
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma sisältäen määräysvallattomat omistajat}}{\text{Taseen loppusumma}}$	x 100
Nettovelka/käyttökate	=	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset}}$	
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	=	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Vertailukelpoinen käyttökate}}$	
Korkokate	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut}}$	
Korkokate sisältäen aktivoitut vieraan pääoman menot	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut - aktivoidut vieraan pääoman menot}}$	
Tulos/osake (EPS)	=	$\frac{\text{Kauden voitto - määräysvallattomat omistajat}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$	
Oma pääoma/osake, euroa	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden lukumäärä ilman omia osakkeita kauden lopussa}}$	
Edelliset 12 kk	=	Raportointihetkeä edeltävät 12 kuukautta	

Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat

Sähkön kulutus

TWh	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010
Pohjoismaat	80	79	278	285	393
Venäjä	226	223	741	728	1 005
Tjumen	19	19	60	60	82
Tseljabinsk	8	8	26	26	35
Venäjän Uralin alue	57	56	183	179	246

Keskimääräiset hinnat

	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010
Sähkön spot-hinta Nord Pool -sähköpörssissä, euroa/MWh	36	46	51	50	53
Sähkön spot-hinta Suomessa, euroa/MWh	43	48	53	53	57
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, euroa/MWh	38	47	52	54	57
Sähkön spot-hinta Venäjän Euroopan ja Uralin alueilla, RUB/MWh ¹⁾	993	975	1 014	879	881
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	198	157	195	166	191
Sähkön spot-hinta Saksassa, euroa/MWh	49	44	52	42	44
Keskimääräinen kaasun rajahinta Uralin alueella, RUB/1000 m ³	2 548	2 221	2 548	2 221	2 221
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille, tRUB/MW/kk*	140	157	155	166	191
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille, tRUB/MW/kk*	568	n/a	580	n/a	n/a
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh ¹⁾	939	936	948	842	835
CO ₂ , (ETS EUA), euroa/tonni CO ₂	12	15	14	14	14
Hiili (ICE Rotterdam), USD/tonni	124	93	124	87	92
Öljy (Brent Crude), USD/bbl	112	77	111	78	80

1) Ilman kapasiteettitariffia

* Kapasiteettihinnat maksettu ainoastaan kunakin ajankohtana saatavilla olevalle kapasiteetille.

Vesivarastot

TWh	30.9.2011	30.9.2010
Pohjoismaiset vesivarastot	104	84
Pohjoismaiset vesivarastot, pitkän ajan keskiarvo	101	101

Vienti / tuonti

TWh (+ = tuonti, - = vienti Pohjoismaista)	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010
Vienti / Tuonti Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan + Baltian välillä	-4	1	-1	5	8
Vienti / Tuonti Pohjoismaiden ja Venäjän välillä	2	3	8	8	12
Vienti / Tuonti Pohjoismaat, Yhteensä	-2	3	8	14	19

Venäjän sähköreformi

%	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010
Osuus sähkön myynnistä vapautetuilla markkinoilla	100	80	100	67	70
Osuus OAO Fortumin sähkön myynnistä vapautetulla sähkön hinnalla	84	72	84	59	61

Achieved power prices

EUR/MWh	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010
Sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa*	44,3	46,9	46,5	47,5	47,9
OAO Fortumin saavuttama sähkönhinta	30,0	28,8	29,4	25,8	27,0

* Power-divisioonan saavutettu sähkön tukkumyyntihinta ei sisällä lämpövoimatuetantaa, markkinahintaan tehtyjä ostoja eikä myyntiä vähemmistöos (mm. Meri-Pori, Inkoo ja tuonti Venäjältä).

Tuotanto- ja myyntivolyymit

Sähköntuotanto						Edelliset
TWh	III/2011	III/2010	I-III/2011*	I-III/2010	2010	12kk
Sähköntuotanto EU-maissa ja Norjassa	12,4	11,4	40,3	38,9	53,7	55,1
Sähköntuotanto Venäjällä	3,8	3,4	12,5	11,6	16,1	17,0
Yhteensä	16,2	14,8	52,8	50,5	69,8	72,1

* Sähköntuotannon volyymi Venäjällä Q2 oikaistu

Lämmöntuotanto						Edelliset
TWh	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	12kk
Lämmöntuotanto EU-maissa ja Norjassa	2,6	3,0	16,1	17,8	26,1	24,4
Lämmöntuotanto Venäjällä	2,4	2,8	16,8	17,8	26,0	25,0
Yhteensä	5,0	5,8	32,9	35,6	52,1	49,4

Sähkötuotantokapasiteetti divisioonittain						
MW				30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Power				9 746	9 714	9 728
Heat				1 703	1 518	1 600
Russia				3 242	2 785	2 785
Yhteensä				14 691	14 017	14 113

Lämmöntuotantokapasiteetti divisioonittain						
MW				30.9.2011	30.9.2010	31.12.2010
Power				250	250	250
Heat				10 096	10 297	10 448
Russia				13 796	13 796	13 796
Yhteensä				24 142	24 343	24 494

Sähköntuotanto lähteittäin Pohjoismaissa						Edelliset
TWh	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	12kk
Vesivoima	5,7	5,5	14,6	16,0	22,0	20,6
Ydinvoima	5,7	4,7	18,2	16,6	22,0	23,6
Lämpövoima	0,5	0,8	6,0	5,4	8,3	8,9
Yhteensä	11,9	11,0	38,8	38,0	52,3	53,1

Sähköntuotanto lähteittäin Pohjoismaissa						Edelliset
%	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	12kk
Vesivoima	48	50	38	42	42	38
Ydinvoima	48	43	47	44	42	44
Lämpövoima	4	7	15	14	16	18
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

Sähkönmyynti						Edelliset
milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	12kk
Sähkönmyynti EU-maissa ja Norjassa	591	631	2 122	2 213	3 110	3 019
Sähkönmyynti Venäjällä	132	112	429	356	505	578
Yhteensä	723	743	2 551	2 569	3 615	3 597

Lämmönmyynti						
milj. euroa	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Lämmönmyynti EU-maissa ja Norjassa	151	162	914	870	1 309	1 353
Lämmönmyynti Venäjällä	22	24	214	189	287	312
Yhteensä	173	186	1 128	1 059	1 596	1 665

Sähkönmyynti alueittain						
TWh	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Suomi	4,7	6,5	18,5	21,9	30,7	27,3
Ruotsi	7,7	6,5	21,2	20,9	28,3	28,6
Venäjä	4,4	3,8	14,6	13,8	18,7	19,5
Muut maat	0,6	0,5	2,5	2,2	3,2	3,5
Yhteensä	17,4	17,3	56,8	58,8	80,9	78,9

Nord Poolissa tehdyt ostot ja myynnit on netotettu tunneittain konsernitason tasolla.

Lämmönmyynti alueittain						
TWh	III/2011	III/2010	I-III/2011	I-III/2010	2010	Edelliset 12kk
Venäjä	2,2	2,3	17,5	17,8	26,8	26,5
Suomi	1,2	1,2	6,3	6,5	9,6	9,4
Ruotsi	0,6	0,8	6,0	7,2	10,9	9,7
Puola	0,2	0,3	2,8	2,6	4,0	4,2
Muut maat ¹⁾	0,6	0,6	2,6	2,5	3,6	3,7
Yhteensä	4,8	5,2	35,2	36,6	54,9	53,5

1) Sisältää Iso-Britannian, joka raportoidaan Power-divisioonan muu myynti -rivillä.